

Ἑστία

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ΄.

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι πρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοτρίῃ πρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου. Ἰούλιος καὶ ἴσως ἰσὺς ἰσῆσαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

6 Σεπτεμβρίου 1887

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Τὸ ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων κατέλιπον τὸν λιμένα τοῦ Πειραιῶς. Καίτοι τὸ ἔαρ εἶχεν ἤδη ἐπιπνεύσει, ὁ οὐρανὸς ἦτο κελαινὸς πρὸς τὴν δύσιν, νέφη, ἔμπλεκτα ὄμβρου, ἐπλανῶντο εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ὄρητικὸς ἐσύριζε διὰ τῶν καρχησίων ὁ ἄνεμος. Μὲ τὴν τρικυμίαν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, καὶ τὴν ἀπειλὴν ὑπεράνω, ἐσχίζομεν μετὰ μικρὸν τὰ ὕδατα τοῦ Σαρωνικοῦ, χωροῦντες πρὸς τὴν εὐανδρον νῆσον τῆς Κρήτης, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας καὶ ἡ ἀνάμνησις θὰ ἤρκει ὅπως ἐγείρη εἰς τὴν καρδίαν σάλον δεινότερον τοῦ τῆς θαλάσσης. Ἡ νύξ ἐπῆλθε, καὶ μετ' αὐτῆς βιαία βροχὴ. Παρὰ τὸ πηδάλιον περισταλαμένους θεώρουν, διὰ τοῦ ἀρξαμένου σκοτίους, τὴν λευκὴν τῆς ἑλικὸς γραμμὴν σημειοῦσαν τὸν δρόμον τοῦ πλοίου. Ἐκόχλαζε στιγμαίως τὸ κῦμα ὑπὸ τὸ περιφρονητικὸν βράπισμά της, ἤφριζε περισσότερον, καὶ ὑπὸ τοῦ πνεύματος ὠθοῦμενον ἐφευγεν εἴτα μακρὰν ἀφανίζομενον ὡς φρούδη ἐλπίς εἰς τὴν ἀστάθειαν τῆς θαλάσσης στηριχθεῖσα. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ψεκὰς ὄμβριος ἐπιπτεν ἐπ' ἐμοῦ ἦτο γλυκεῖα ἐς πᾶσα ἐπαγγελία καὶ πᾶσα δωρεὰ ἄνωθεν ἐρχομένη. Ὁρητικωτέρα ὅμως τότε ἡ ἀγρία θάλασσα ἐπληρῆς τοῦ πλοίου τὴν πλευρὰν· νέφος ὕγρὸν ἀνεπῆδα ἀπὸ τοῦ κύματος, καὶ εἰς μυριάδας σταγόνων ἀλμυρῶν σκορπιζόμενον ἐκάλυπτε τὸ κατάστρωμα. Τὴν ἐλαχίστην γλυκεῖαν σταγὸνα τοῦ οὐρανοῦ ἀπέπνιγεν εἰς πέλαγος πικρὸν ἢ γῆ καὶ ἡ θάλασσά της.....

Ὁ σάλος ἐτάρασσε πάντοτε τοὺς ἐπιβάτας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐσωτερικὸς—ὁ ἐμὸς τουλάχιστον, δὲν ἦτο μικρότερος. Τὴν ἐπαύριον ἐμελλον νὰ ἴδω τὴν Κρήτην... Ὅθ' ἦτο ἴσως ἀνάγκη νὰ εἶπω τι πλειότερον, ἀφοῦ εἶπον τῆς Κρήτης τὸ ὄνομα; Ἐμελλον νὰ ἴδω τὴν ἱερὰν νῆσον, ἧτις, σεμνὴ τοῦ Πανελληνίου Ἑστίαις, τηρεῖ ἄσβεστον τὸ ἅγιον πῦρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀρδεύει τὸ δένδρον της εἰς τὴν γῆν. Μετάβασις εἰς Κρή-

την, μελέτη ἐπὶ τῶν θλιβερῶν τυχῶν της, θεωρία τῶν θέσεων καὶ τῶν ἱστορικῶν ὁρέων ἄτινα ἐκλείσαν αἱ ἀρχαιόταται τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους παραδόσεις, δι' αἵματος δὲ ἔβρεξε μεταγενεστέρως ὁ ἐνοπλος χριστιανὸς, εἶναι Ἐλευσίνιος ἀποκάλυψις, μυοῦσα καὶ κρατύνουσα εἰς τὰ ἀναλλοίωτα ἔθνικα δόγματα. Ὅτε, περὶ τὴν πρωΐαν, ἐπεφάνησαν αἱ πρῶται τῶν Κρητικῶν ὁρέων κορυφαί, ἡ τρικυμία εἶχε καταπαύσει. Ἡ νεφελώδης ομίχλη διεσκεδάζετο μικρὸν κατὰ μικρὸν, καὶ ἐν ἐπιβλητικῇ μεγαλοπρεπείᾳ παρέστησαν τότε πρὸ ἡμῶν τὰ Λευκὰ Ὄρη. Κύκλος γνοφώδης καὶ μελανός, οὐπω διασκεδασθεὶς, περιέβαλλε κατὰ μέσον τὴν ὑψίστην τοῦ ὄρους κορυφὴν. Ἡδύνατο νὰ ἐκληφθῆ ὡς κρικὸς εἰμαρμένης δουλείας, ἣν αὐτὰ ἐλευθερίας προσεχοῦς θὰ διαλύσῃ. Ἄλλ' ἰδοὺ ὅτι ὁ γνόφος ἀρχεται ἀραιούμενος· δακτύλιος νεφέλης λευκῆς διαδέχεται τὸ ὑπομέλαν νέφος, καὶ ἡ σκιρτώσα καρδία ἀρέσκεται νὰ θεωρῇ ἐν τούτῳ συνθηματικὸν ἀρραβῶνα μέλλοντος αἰσιωτέρου, ἐξ οὐρανοῦ ἐκπεμφθέντα καὶ συμβολικῶς ἐπικαθήσαντα ἐπὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς τῆς ἀγερώχου ἐκείνης σειρᾶς, ἧτις, ἀπὸ τῶν μυθικῶν χρόνων ἄχρι τῶν νῦν ὑπῆρξε καὶ εἶναι τῆς Κρητικῆς Ἐλευθερίας ἡ Ἀκρόπολις. Δεξιόθεν ἡμῶν τὸ Δικτύναιον ἀκρωτήριον, ὁ κάβο Σπάδας, ὡς ἀποκαλεῖται τανῦν, καὶ ἀριστερόθεν τὸ Κῦαμον ἀκρωτήριον, ἢ Ἀκρωτήρι ἀπλῶς καλούμενον σήμερον, ἐξέχοντα ἱκανῶς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐφαίνοντο ὡς δύο βραχίονες, οὗς ἡ δούλη Κρήτη ἔτεινε πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἐρχομένους Ἕλληνας. Τὴν ὄραν ἐκείνην ἀκτινοβόλος ἐλαμψεν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ὁ ἥλιος. Ὁ φαλακρὸς γίγας τῶν Λευκῶν ὁρέων βληθεὶς πλαγίως ἐφάνη σπινθηροβολῶν. Χιόνος κόμη λευκὴ περιβάλλει τὴν σεπτὴν τοῦ γηραιοῦ πολεμιστοῦ κεφαλὴν. Ἐὰν ὅμως γῆρας, ἀκμαῖον ἔτι, φαίνεται ἐπὶ τῶν κορυφῶν, νεότης σφριγῶσα, καὶ εἰς βλάστησιν πλουσιωτάτη ἐκτυλίσσειται παρὰ τοὺς πόδας του. Εἶναι ἀνεκφράστου χάριτος τὰ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους καταπράσινα τοπία, καὶ ἡ ἐμφανιζομένη ἀντίθεσις τοῦ λευκοῦ τῆς κορυφῆς πρὸς τὸ χλοερὸν τῶν προπόδων, τοῦ χειμῶνος ἀφ' ἐνός, καὶ τῆς ἀνοιξέως, μετ' ἡμῶν ἐξ ἄνωθεν ἀβρᾶν στολὴν της, ἀφ' ἐτέρου, συντείνει

εις τὴν ἔξοχον ἐντύπωσιν, καὶ τὴν γοητεῖαν τοῦ ἀπαρμιλλοῦ ἐκείνου πανοράματος. Χλοάζουσα ὅλη ἐκτυλίσσειται, παρὰ τὴν βᾶσιν λοφίσκων, χλοερῶν ἐπίσης, τῶν Χανίων ἢ πεδιάς. Ἐντεῦθεν πυργοῦνται εἰς τὰ ὕψη ὀξεῖαι μινάρων κορυφαὶ καὶ στέγαι οἰκιῶν. Ἐκεῖθεν, πρὸς ἀριστερά, ἐν μέσῳ κήπων ἀτάκτως ἐσπαρμέναι φαίνονται τῆς κομψῆς Χαλέπας αἱ ἀγροικίαι. Πέλαγος ἀφροσκεπὲς καὶ γλαυκόν, τὰ ἐθνικὰ χρώματα ἀνακαλοῦν, προσψαύει τὴν ἀκτὴν, ἀπορρῶγα ἐνιαχοῦ, ἀμμόδῃ καὶ λειάν ἀλλαχοῦ, καὶ πέραν ἔτι σμαράγδινον. Ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ θεάματος ἀναμιμνήσκεται τις ὅτι νῆσος τῶν Μακάρων ἐλέγετό ποτε, διὰ τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος καὶ τῆς φύσεως τὴν καλλονὴν ἢ νῆσος Κρήτη. Σήμερον, ἐκτός τῆς φύσεως, τὰ πάντα ἤλλαξαν, καὶ τῶν Μακάρων ἢ νῆσος προσφιέστερον δύναται ν' ἀποκληθῆ: ἡ νῆσος τῶν *Μαρτύρων*...

Τὸ ἀτμόπλοιο ἠλάττωσε τὸν δρόμον αὐτοῦ, καὶ μετὰ μικρὸν ἔστημεν ἀκίνητοι πρὸ τοῦ στομίου τοῦ λιμένος ἀναμένοντες τὸν πρωρέα. Οὗτος ἦν αἰθιώψ φεσοφόρος, αἱ ναυτικαὶ γνώσεις τοῦ ὁποίου ἀμφιβάλλω ἐὰν ἐκτείνωνται ἡμῖσι μίλιον πέραν τῆς ἀκτῆς. Τὴν ὄραν καθ' ἣν εἰσηρχόμεθα εἰς τὴν στενοτάτην καὶ ὑφαλώδη εἰσοδον, εἶδομεν αἰρομένην ἀγερώχως δεξιὰ ἡμῶν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν. Κυματίζουσα ὑπερθεῖν τῶν Τουρκικῶν πυροβολείων ἐφαίνετο δεσπόζουσα τῆς πόλεως καὶ τῶν προμαχώνων. Τοῦ ἀνέμου ἢ ἐλαφρὰ πνοὴ ἀνέπτυσσε καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τὴν κυανόλευκον καὶ σταυροφόρον ἐκείνην ὀθόνην, ἐφ' ἧς, κατὰ προτίμησιν πως, ἐφαίνετο πίπτον τὸ χρυσοῦν φῶς τοῦ ἡλίου. Πρέπει νὰ ἐξέλθῃ τις τῆς πατρίδος του, πρέπει ἰδίως νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν δούλην Ἑλλάδα, καὶ νὰ θεωρήσῃ ἐκεῖ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν ἀνερχομένην πρὸς τὰ ὕψη, οἷον ὅπως ζήτησῃ τὴν πατρίδα ἧς φέρει τὰ χρώματα, ὅπως κατανοήσῃ θετικώτερον τὴν μεγάλην ἔννοιαν καὶ τὴν χρηστὴν ἐλπίδα ἣν ἐνέχει καὶ ἐμπνέει τὸ εὐελεπι σύμβολον τῆς Ἑθνικῆς ἐνότητος καὶ ἐλευθερίας. Ὑπὸ τὰς πτυχὰς αὐτῆς, ἀναμένουσαι τὴν εὐκαιρον στιγμήν, καθεῦδουσιν αἱ μεγάλαι τοῦ ἔθνους προσδοκίαι. Ἐὰν ἡ πραγματοποίησις τῶν ἀξιοῦ θυσίας μεγάλας, καὶ ἐὰν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἔχῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀπόφασιν νὰ τὰς ἐπιτελέσῃ, ἃς ἀπαντήσῃ καὶ ἡ ἰδιαιτέρα τῆς Κρήτης ἱστορία, καὶ ἡ γενικὴ καὶ μαρτυρικὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὀλίγα πράγματα ἐνδιαφέροντος τινὸς ἢ περιεργίας δύναται νὰ θεωρήσῃ τις ἐν Χανίοις. Ἡ πόλις ἔχει τύπον ἄρρυθμον μᾶλλον καὶ ἀκανόνιστον. Ἀναμνήσεις θλιβεραὶ Ἑνετικῆς δεσποτείας, σκληρᾶς καὶ ἀγρίας ὅπως καὶ ἡ διάδοχος, βλαστάνουσιν ἐκ τῆς θεᾶς τῶν τειχῶν τούτων, τῶν

ζωννούντων ἄχρις ἀποπνιγμοῦ τὴν πόλιν. Κατὰ τὸν ἐσώτατον μυθὸν τοῦ λιμένος φαίνονται ἔτι ἐρείπια Ἑνετικῶν νεωσοίκων, ἢ δὲ θεᾶν, καὶ μετὰ τῶν χρόνων παρέλευσιν, καὶ μετὰ τοιαύτην δεσποτείας διαδοχὴν, ἐξαγριῶν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἑλληνος θεατοῦ, διότι καὶ οἱ προκατοχοὶ ὑπῆρξαν δεσπότες ἀπηνέστατοι, προκειμένου δὲ περὶ δουλείας, οὐδεμία συγκριτικὴ παραβολή, καὶ οὐδεμία γνώμη ἐπιεικεστέρα ἐκ τῆς συγκρίσεως δύναται νὰ προκύψῃ. Βιαιότεραι ἐξορμῶσιν αἱ Ἑνετικαὶ ἀναμνήσεις ἐκ τῆς θεᾶς τοῦ πτερωτοῦ λέοντος, ὅστις, μὲ συντετριμμένας τὰς πτέρυγας, καὶ οἰκτρῶς τετραυματισμένος, φαίνεται ἔτι ὑπὲρ τὴν παρὰ τὴν προκυμαίαν κτιστὴν πύλην. Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἑνετικοῦ ἐμβλήματος κατὰκειται λίθινον βιβλίον ἠνεωγμένον ἔχον τὰς σελίδας. Τῶν πρώτων λέξεων ἢ ἀνάγνωσις κινεῖ πικρὸν καὶ μελαγχολικὸν μεδίαιμα. Pax tibi, *Εἰρήνη σοι*, ἀνέγνων εἰς τοὺς Λατινικοὺς ἐκείνους χαρακτῆρας. Βεβαίως τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρώπων εἰρωνία πρέπει νὰ θεωρηθῆ γράμμα καὶ προσφώνημα εἰρήνης, εἰς χώραν ἧς ἡ ὁμαλὴ κατάστασις εἶναι ἡ ἐμπόλεμος. Τῆς ὀθωμανικῆς κατακτήσεως τὰ σημεῖα παράκεινται τῶν ἰχνῶν τῆς Ἑνετικῆς, πολλάκις δὲ καὶ συμφύρονται ἐπὶ τῶν κτιρίων ἀναμῆξ. Εἰς Τουρκικοὺς στρατῶνας, καὶ οἴκους πλουσίων Ὀθωμανῶν, βλέπει τις ἔτι Λατινικὰς ἐπιγραφὰς, καὶ ἀναγιγνώσκει ὀνόματα εἰς τὸ χρυσοῦν βιβλίον τῆς Ἑνετικῆς ἀριστοκρατίας ἀναγραφέντα. Αἱ ἐκκλησιαὶ μετεβλήθησαν εἰς τεμένη, Λατινικὸν δὲ τι ἐκκλησιδίων, εἰς τὸν Ἄγ. Ρόχκον καθιερωμένον, καὶ φέρον ἔτι τὴν Λατινικὴν ἐπιγραφὴν καὶ χρονολογίαν, μετετράπη εἰς στρατῶνα. Μικρὸν ἀπώτερω τοῦ Ἄγ. Ρόχκου, ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλατείας τῆς «Σπλάντας», ἔνθα μυρμηκῶς τὸ Ὀθωμανικὸν στοιχεῖον, εἶδον εἰς τζαμίον μεταβεβλημένην τὴν μεγίστην τῶν ἐν Χανίοις ἐκκλησιῶν μας. Ὁ μινάρης δὲν ἠμαύρωσε τὸ κάλλος αὐτῆς. Φαίνεται ἀρνησιθρησκὸς ἐνῶ πράγματι δὲν εἶναι. Τὸ πᾶν περίξ αὐτῆς ἀποπνέει χριστιανικὴν εὐωδίαν, ὅπως φιάλη πολυτίμος, πληρωθεῖσα ποτὲ ἀρώματος, ἥτις, κενὴ ἤδη καὶ βυπανθεῖσα, τηρεῖ ὅμως πάντοτε τὸ μύρον τῶν πρώτων τῆς ἡμερῶν.

Ἦτο μεγάλη ἐβδομάς, καὶ ὁ ἦχος τῶν κωδῶνων, ἀπὸ τῶν χριστιανικῶν ναῶν, ἐκάλει ἡμᾶς ἐκεῖ πρὸς ἐπιτελέσιν ὑπερτάτων καθηκόντων, ἐθνικῶν ἐν τῇ θρησκευτικῇ αὐτῶν διεξαγωγῇ. Ἡ ἀκολουθία τῶν Ἁγίων Παθῶν, πένθιμος καὶ συγκινητικὴ, ἀπέβαινε πενθιμωτέρα, πληροῦσα, μετὰ ἀκράτου θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, καὶ γλυκείας μελαγχολίας τὴν ψυχὴν. Χριστιανικὴ λειτουργία, ψαλλομένη εἰς χώραν δεδουλωμένην, γεννᾷ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ προσ-

ΤΑ ΠΟΥΛΑΚΙΑ

ΚΩΜΩΔΙΑ Εἰς ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΥΠΟ Ε. LABICHE ΚΑΙ DELACOUR.

(Μετάφρασις Ν. Γ. Π.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Δωμάτιον γραφείου τοῦ Βλαδινέ. — Γραφεῖον, χαρτοθήκη, τράπεζα ἐν τῷ μέσῳ τῆς σκηνῆς. — Θύρα εἰς τὸ βᾶθος. — Δύο θύραι ἐκατέρωθεν.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΙΩΣΗΦ, εἶτα ΚΑΙΤΗ.

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, (πρὸς τὸν Ἰωσήφ κρατοῦντα πλάστιγγα). Καὶ τί τὴν θέλεις αὐτὴν τὴν ζυγαριά; ΙΩΣΗΦ. Δὲν ἠξέυρω, κυρία... ὁ αὐθέντης μου παρήγγειλε νὰ τὴν ἀγοράσω. (Ἀποθέτει τὴν πλάστιγγα ἐπὶ τοῦ γραφείου).

ΚΑΙΤΗ, (εἰσερχομένη δεξιόθεν). Κυρία, ὁ αὐθέντης ζητεῖ ὄλους τοὺς φετεινοὺς λογαριασμοὺς τῶν ἐμπόρων.

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, (κατ' ἰδίαν). Ἄλλο πάλιν τοῦτο!... Τὸ πρωῖ, μόλις ἐφώτισε, μ' ἐξύπνισε διὰ νὰ τοῦ δώσω τὸ κατάστιχον, εἰς τὸ ὁποῖον σημειῶνω τὰ ἔξοδα... (Πρὸς τὴν Καίτην). Τί κάμνει ὁ αὐθέντης σου;

ΚΑΙΤΗ. Εἶναι εἰς τὸ δωμάτιόν του... ἔχει ἐμπρός του καὶ μελετᾷ τὸ κατάστιχον τῆς κυρίας... μὲ ἐζήτησε καὶ τὸ ἰδικόν μου... τί θὰ εἶπῃ αὐτό;

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, (κατ' ἰδίαν). Τῇ ἀληθείᾳ, πιστεύω πῶς ἐτρελλάθη.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Οἱ αὐτοί, ΒΛΑΔΙΝΕ.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (εἰσερχεται δεξιόθεν, πρὸς τὸ βᾶθος κρατεῖ ἐν κατάστιχον ὑπὸ μάλης). Ἰωσήφ! ΙΩΣΗΦ. Αὐθέντα, νὰ ἡ ζυγαριά.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (λαμβάνων αὐτήν). Ἄ! πολὺ καλά... Ζυγίζει σωστά;

ΙΩΣΗΦ. Εἶναι καινούργια. Ὅτι τὴν πῆρα ἀπὸ τὸν ἔμπορον.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Αὐτὸ δὲν θὰ εἶπῃ τίποτε... ὁ ἔμπορος!... αὐτὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς!... (Πρὸς τὸν Ἰωσήφ). Κύτταξε καλά, τὸν κρεσπώλην, τὸν ψωμᾶν καὶ ὄσους ἄλλους φέρουν πράγματα νὰ τοὺς ζυγίξῃς...

ΙΩΣΗΦ, (ἐκπληκτος). Τί! νὰ ζυγίξω τὸν κρεσπώλην, τὸν ψωμᾶν;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ὅχι!... τὰ πράγματα ποῦ φέ-

κυνητοῦ, ἐὰν μάλιστα εἶναι ἐλεύθερος, ἀπροσδοκῆτους καὶ ἰσχυρὰς ἐντυπώσεις. Ἐνῶ πάσχει ἔξω, αἴσθημα ἐλπίδος καὶ παρηγορίας ἀνακουφίζει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀχρωμένου τοὺς ψαλμούς. Ἐν τῷ ναῷ ἀνευρίσκει τὴν πατρίδα ἀφ' ἧς εἶναι μακρὰν, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ θεωρεῖ τὴν ἐστίαν, τὴν οἰκογένειαν, τὸν ἐθνισμόν του. Ὅπως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, οὕτω καὶ ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ναῶν, δεόμενος ὁ Ἑλλην χριστιανὸς ἀτενίζει ἑαυτὸν ἐλευθερον καὶ ἀπαρβίαστον. Αἱ συγκαταμιχθεῖσαι ἐθνικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ παραδόσεις ἐλαύνουσιν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ ὑπερήφανος διότι ἐγεννήθη Ἑλλην, εἶναι δικαίως ὑπερήφανος διότι ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, διὰ τῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ὁποίας διεδόθη ἀνά τὸν κόσμον ὁ χριστιανισμός. Ἀνεύφραστον εἶναι τὸ ἐκ τῆς τελετῆς τῆς Ἀποκαθηλώσεως γεννώμενον αἴσθημα. Ὁ Θεάνθρωπος φαίνεται παραμυθῶν τοὺς δυστυχεῖς, ὑπὲρ ὧν ἐμαρτύρησε, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ δούλοι. Ἡ πίστις, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ ἀπόφασις αἵρεται γοργότερον εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ Του καταβιβασμένου, καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἐλευθερίας, ἐξάπτουσα τὴν καρδίαν καὶ τὴν ψυχὴν, κατακυριεύει ἀπερισπάστως πάντων τῶν στοχασμῶν. Ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐμαρτύρησεν ὁ Θεός, ὑπὲρ τῆς ἰδίας δ' αὐτοῦ καὶ ἐθνικῆς ἀπολυτρώσεως ἐμαρτύρησε καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἀνθρωπος... Οὐ μόνον πατριώτης ἀκραιφνέστερος ἀποβαίνει ὁ ἐλεύθερος, εἰς χώραν δούλην διατρίβων, ἀλλὰ καὶ εὐσεβέστερος χριστιανός. Ἡ ἔννοια τῆς πατρίδος ὄργᾳ ἐνθουσιωδέστερα ὅταν διατελῇ τις μακρὰν, ἢ ὅταν δὲν ἔχῃ πατρίδα... Καὶ πρέπει νὰ ἀκούσῃ τις ἠχοῦντας τοὺς κῶδωνας τῆς Ἀναστάσεως, ὑπὸ εἰδικὰς τινὰς περιστάσεις, ὅπως ἐννοήσῃ τὸ σεμνὸν θέλημα τῆς Θρησκείας, καὶ τὴν γλυκεῖαν ἀνακούφισιν, ἣν αἰσθάνεται ἡ καρδία εἰς ἄγγελμα Ἀναστάσιμον, ἐν ᾧ ὁ Ἑλλην χριστιανὸς ἐνορᾷ πάντοτε παραστάσιν συμβολικὴν, καὶ ἐπαγγελίαν ἀσφαλῆ ἐγέρσεως καὶ ἀναστάσεως Ἑθνικῆς.

(Ἐπεται συνέχεια).

ΣΗΥΙΔΙΟΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Οἱ ἔπαινοι διαφθεῖρουσι τοὺς ἀνθρώπους· καθίστῶσιν αὐτοὺς πεφουσιωμένους, ματαιοὺς καὶ οἰηματίας· πρέπει νὰ γινώμεθα ἀξιοὶ τῶν ἐπαίνων, ἀλλὰ νὰ μὴ ἀκούωμεν αὐτοὺς.

(Fénélon).

Εἰς τὴν ἀνδρείαν ψυχὴν οὐδὲν ἀδύνατον.

ρουν!... ἢ καλλίτερα, νὰ μὲ φωνάζετε κ' ἐμὲ... θέλω νὰ ἦμαι ἐμπροστά...

ΙΩΣΗΦ. Ὅρισμός σας! (Ταπεινῆ τῆ φωνῆ πρὸς τὴν Καίτην). Τί νὰ ἔχη;
(Ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Καίτη ἐξέρχονται)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, ΒΛΑΔΙΝΕ, ΙΩΣΗΦ εἶτα ΚΑΙΤΗ, εἶτα ΛΕΩΝ.

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Ἀλλὰ τί σημαίνει αὐτὴ ἡ δυσπιστία, αὐταὶ αἱ ὑποψίαι;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ὁ βίος εἶναι περίπατος... εἶδα πῶς ὁ δρόμος εἶναι κακός... καὶ ἐφόρεσα γυαλιά.

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Θὰ καταστήσης τὸν βίον σου δυστυχῆ διὰ πράγματα ἀνάξια λόγου...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Διόλου!... Τὸ ἐπῆρα ἀπόφασι!... εἶμαι φαιδρότατος!... Αἰσθάνομαι καταχθονίαν εὐχαρίστησιν εἰς τὸ νὰ ἀνιχνεύω τὰς πονηρίας τῶν ὁμοίων μου... μελετῶν τὴν φύσιν τῶν βλαβερῶν ζώων καὶ ζῴφιων.

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Εἶναι δυνατόν νὰ λέγῃς αὐτοὺς τοὺς λόγους δι' ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι σὲ ἐκτιμῶσι, σὲ ἀγαπῶσι, ἔχουν διὰ σὲ ἀνοικτὰ τὰ σπίτια των...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀράχνη ἔχει ἀνοικτὰς τὰς αἰθούσας τῆς διὰ τὰς ἀγαθὰς καὶ ἀνυπόπτους μύϊας...

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. ὦ! τί παρομοίωσις!
ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐννοια σου, καὶ θὰ ἦμαι εὐτυχής... ὦ! εὐτυχέστατος!... ἂν ἔλθῃ κανεὶς καὶ μοῦ ζητήσῃ τίποτε...

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Εὖγε! βλέπω πῶς δὲν ἤλλαξες!
ΒΛΑΔΙΝΕ. Ναί... θὰ ἀρνηθῶ... μετὰ περιπαθείας!

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Τί!
ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄ! τώρα ἀρχίζω νὰ καταλαμβάνω τὴν εὐχαρίστησιν ποῦ αἰσθάνεται κανεὶς, ὅταν πικραίνῃ τοὺς ὁμοίους του!

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, (γε.λῶσα). Μὰ αὐτὸ εἶναι ἀγριότης!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Διόλου! Εἶναι πολιτισμός... Ὅριστε, νὰ τὸ κατάστιχόν σου τῶν ἐξόδων... (Τῆ τὸ δίδει). Ἄ! δὲν εἰςεύρεις, ὁ πιλοπώλης μου... εἶναι κλέπτης!

ΕΡΡΙΕΤΤΑ, (λαμβάνει τὸ κατάστιχον, καὶ τὸ ἀποθέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης, προχωροῦσα πρὸς τὰ δεξιὰ). Ὅχι νὰ μὴν εἶναι...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐγὼ τὴν ἀπόδειξιν... Μοῦ λογαριάζει τέσσαρα καπέλλα φέτος... καὶ ἐγὼ δύο μόνον ἐπῆρα... οἰκογενειάρχης ἄνθρωπος! ἀστείον πρᾶγμα!

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Δύο τὰ ἰδικά σου, καὶ δύο τοῦ Λέοντος τέσσαρα.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄ! εἶσαι βεβαία;

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Βεβαιότατη.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (μετὰ δυσαρσεκείας). Τότε ἀλλάσ-

σει τὸ πρᾶγμα... ὁ λογαριασμός του εἶναι σωστός... (κατ' ἰδίαν). Θὰ τὸν πιάσω κάμμιαν ἄλλην φορὰν.

ΚΑΙΤΗ, (εἰσερχομένη). Κυρία δὲν εὕρισκω τὸ κλειδί τοῦ ἀρμαριού...

ΒΛΑΔΙΝΕ, (ἐρευνῶν τὸ θυλάκιόν του). Νὰ το, νὰ μοῦ τὸ φέρῃς πάλιν γρήγορα.

ΙΩΣΗΦ, (εἰσερχόμενος). Δὲν εἰςεύρω τί ἔγεινε τὸ κλειδί τῆς ἀγγοθήκης...

ΒΛΑΔΙΝΕ, (ἐρευνῶν ἄλλο θυλάκιόν του). Νὰ το, νὰ μοῦ τὸ φέρῃς πάλιν γρήγορα... Παρακάλεσε τὸν υἱόν μου νὰ ἔλθῃ ἐδῶ. (Ἡ Καίτη καὶ ὁ Ἰωσήφ ἐξέρχονται).

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Καλέ, τί εἶν' αὐτά! θὰ κρατῆς ἐπάνω σου ὅλα τὰ κλειδιά τοῦ σπιτιού;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄν αἱ σαχαροθῆκαι ἠδύναντο νὰ λαλήσουν... θὰ σοῦ ἔλεγον πῶς δὲν εἶνε ἄλλο καλλίτερον μέρος διὰ τὰ κλειδιά τοῦ οἰκοδεσπότου... ἀξίωμα!

ΛΕΩΝ, (εἰσερχόμενος ἀριστερόθεν). Μ' ἐζητήσατε, πατέρα.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ναί, ἤθελα νὰ μοῦ δώσης μίαν διασάφησιν... Σήμερα τὸ πρωί, ἔρριψα ἐν βλέμμα εἰς τὸ κατάστιχον τῆς μητρὸς σου καὶ παρετήρησα... (λαμβάνων τὸ κατάστιχον). «16 Μαΐου... Εἰς τὸν Λέοντα... διὰ διάφορα ἐξοδα... ἑκατὸν δραχμάς.» Ποῦ ἐξοδεύθησαν αἱ δραχμαὶ;

ΛΕΩΝ. Μπα! καὶ ποῦ νὰ ἐνθυμηθῶ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν καιρόν... ἔχομεν τώρα Ὀκτώβριον.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Μάλιστα... (Ἀνοίγει καὶ πάλιν τὸ κατάστιχον). Βλέπω ἀκόμη «9 Ἰουνίου, εἰς τὸν Λέοντα, διὰ διάφορα ἐξοδα... ἑκατὸν πεντήκοντα δραχμάς.» Πολλὰ διάφορα ἐξοδα ἔχεις...

ΛΕΩΝ. Μὰ πατέρα...
ΒΛΑΔΙΝΕ. Δὲν σὲ ὑποπεύομαι... ὅμως δὲν θὰ μὲ δυσηρέσται ποσῶς ἂν εἰςεύρω ποῦ ἐξοδεύεις τὰ χρήματά σου... Τοῦ λοιποῦ, θὰ σοῦ δίδω ἑκατὸν δραχμάς τὸν μῆνα...

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. ὦ!
ΒΛΑΔΙΝΕ, (μετὰ σπουδῆς). Ἄν δὲν σοῦ ἀρκοῦν μοῦ ζητεῖς πάλιν.

ΛΕΩΝ. Θὰ μὲ ἀρκοῦν, πατέρα.
ΙΩΣΗΦ, (εἰσερχόμενος). Αὐθέντα, ἦλθεν ὁ κρεοπώλης.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Πολὺ καλὰ! ἔρχομαι! (Τρίβων τὰς χεῖρας). Ἄ! ἔχομεν νὰ γελάσωμεν! (Ἐξέρχεται μετὰ τοῦ Ἰωσήφ).

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΛΕΩΝ, ΕΡΡΙΕΤΤΑ, εἶτα ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, καὶ ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ.

ΛΕΩΝ. Τί θὰ εἶπῃ αὐτό;

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Δὲν καταλαμβάνω... ὁ πατέρας σου ἄλλαξε... κἀτι θὰ ἔχη ἴσως.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (εἰσερχόμενος μετὰ τοῦ Τιβουρκίου). Ἐμπρός, μοσχομάγκα, καὶ κάτω τὰ μάτια!

ΕΡΡΙΕΤΤΑ καὶ ΛΕΩΝ. Τί τρέχει;
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Σὰς παρουσιάξω ἓνα κύριον, ποῦ ἦτο εἰς τὰς φυλακάς.

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, Μά...
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (ὀργίλλως). Κάτω τὰ μάτια!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, (κατ' ἰδίαν). Μοῦ εἶναι ἀδιάφορον, ἐπλήρωσε!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (πρὸς τὴν Ἐρριέτταν). Φαντασθῆτε, ὅτι...

ΕΡΡΙΕΤΤΑ. Μὲ συγχωρεῖτε... ἔχω μίαν δουλειάν. (Ἐξέρχεται δεξιὰ).

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἦώρα, ποῦ δὲν εἴμεθα πλέον εἰς τὸν δρόμον... ποῦ δὲν φοβούμαι νὰ μὴ συναχθῇ κόσμος... (ἀπειλητικῶς) θὰ τὰ εἰπούμε!

ΛΕΩΝ. Θεῖέ μου!
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἄφησέ μας. (Ὁ Λέων προχωρεῖ ὅπως ἐξέλιθ ἀριστερά. Ὁ Τιβούρκιος τὸν κρατεῖ).

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Λέον...
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (ἐπιτακτικῶς). Ἐλα, ἄφησέ μας. (Ὁ Λέων ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, εἶτα ΛΕΩΝ

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἐλα ἐδῶ! πλησίασε! ἄθλιε! ἀλιτήριε!... Ἐχεις λοιπὸν καὶ σὺ πίστιν εἰς τὴν ἀγοράν; εὕρισκεις ἠλιθίους ἀνθρώπους, ποῦ δέχονται τὴν ὑπογραφήν σου;

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Καθὼς φαίνεται, μπαμπά!
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Θὰ ἤρρες τίποτε τοκογλύφους.

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. ὦ! ὄχι!... εἶχον ἀπόλυτον ἀνάγκην δύο χιλιάδων δραχμῶν...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Τί νὰ τὰς κάμης... διὰ νὰ φάγῃς λουκούλεια γεύματα;

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Δὲν πιστεύω...
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (καθήμενος παρὰ τὴν τραπέζαν). Ὁμίλει... καὶ ὕστερον θὰ σὲ δικάσω!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Μοῦ ὑπέδειξαν ἓνα ἐπιπλοπώλην... τίμιον καὶ εὐσυνειδήτην... ὁ ὁποῖος ἐδέχθη προθύμως νὰ μὲ δανείσῃ αὐτὸ τὸ ποσόν... ἀτόκως.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (μετ' ἐκπλήξεως). Ἄ! πολὺ καλὰ!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Σταθῆτε μίαν στιγμὴν... ὑπὸ ἓνα ὄρον ὅμως... νὰ τοῦ ἀγοράσω τρεῖς κομμους... διότι δὲν ἐχώρουν εἰς τὴν ἀποθήκην του...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Δὲν ἔχει κανεὶς νὰ εἶπῃ τίποτε εἰς αὐτό... αὐτὰ ἔχει τὸ ἐμπόριον...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ὁ καλὸς ἐπιπλοπώλης μοῦ ἐπαρουσίασε νὰ ὑπογράψω συνάλλαγμα τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Μὰ μοῦ εἶπες πῶς δύο χιλιάδες...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ναί... ἀλλ' οἱ κομποὶ;
ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Δύο χιλιάδας δραχμάς!... διὰ τρεῖς κομμους!...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Οἱ κομποὶ εἶναι πολὺ ἀκριβοὶ ἐδῶ... ὅταν δὲ τοὺς χρειάζεται κανεὶς...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ὑστερα;
ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Τὸ συνάλλαγμα ἔληξεν... δὲν εἶχα νὰ πληρώσω...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἐπρεπε νὰ μοῦ γράψῃς!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Αὐτὸ ἔκαμα καὶ ἐγώ... Μοῦ ἀπαντήσατε. Ἄ! Ἄς τα καὶ τὰ ζεύρω!... Σὲ φιλῶ, ὁ πατήρ σου.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (μετὰ κίνησιν ἐκφράζουσαν λύπην καὶ μετάνοιαν, διὰ φωνῆς τεταραγμένης). Ὑστερα;

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ὁ ἐπιπλοπώλης δὲν οἰκονομεῖτο... τότε ἐγνώρισα ἓνα ἔμπορον σαλίων... ἓνα ἀξιόλογον καὶ παχύτατον ἔμπορον... ὁ ὁποῖος μοῦ ἐμέτρησεν ἀμέσως τὰς τέσσαρας χιλιάδας, ἀτόκως...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. ὦ!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Μόνον μοῦ ἔδωκε νὰ ἐννοήσω, πῶς θὰ ἠεὐχαστε πολὺ ἂν ἠγόραζα ἀπὸ αὐτὸν ἐν λαχουρὶ τῶν Ἰνδιῶν... Λαχουρὶ δὲν εἶχα κανέν... ὅθεν ἐδέχθην... τοῦ ὑπέγραψα συνάλλαγμα δι' ὀκτὼ χιλιάδας δραχμάς.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Ἀνόητε! τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν λαχουρὶ!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Μὰ εἶναι διαφόρων ποιότητων λαχουρὶά!... ἐκεῖνο εἶναι θαυμάσιον!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Νὰ μὲ τὸ δώσης... Θὰ ἰδοῦμεν, ὅταν νυμφευθῆς... ἠμπορεῖ νὰ τὸ βάλωμεν καὶ αὐτὸ εἰς τὰ νυμφικὰ δῶρα...

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Σωστό... (Ἀποθέτει ἐν χαρτίον ἐπὶ τῆς τραπέζης). Ὅριστε τὸ λαχουρὶ.

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ, (λαμβάνων αὐτό). Τί εἶναι τοῦτο; Ἀπόδειξις τῆς τραπέζης τῶν ἐνεχυριάσεων! (Προχωρῶν κατ' αὐτοῦ ἀπειλητικῶς). Ἄθλιε! Ἄ! βάλλεις τὰ πράγματά σου λοιπὸν ἐνέχυρον!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, (μετ' ἀποφάσεως). Ναί, πατέρα, τὰς ἡμέρας ποῦ πεινώ!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Τί; πεινᾷς!... καὶ τὰ συμβούλια; αἱ παραδόσεις σου;

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Σὰς ἠπάτησα... οὔτε παραδόσεις ἔχω, οὔτε εἰς δικηγορικὰ συμβούλια λαμβάνω μέρος!

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Τότε, μὲ τί ἔζησες ἐπὶ δύο ἔτη;

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Οὔτε ἐγὼ δὲν εἰςεύρω... ἀλλὰ πολλάκις ἐκοιμήθην νηστικός...

ΦΡΑΓΚΙΕΚΟΣ. Τί! ὦ θεῖέ μου!... (Κατ' ἰδίαν, λιαν συγκεκινημένος). ὦ δυστυχία μου! τὸ παιδάκι μου!... ὁ καλὸς μου Τιβούρκιος! νηστικός... (Κυττάζων αὐτόν). Πόσον ἀχάμνησε! (Μεγαλοφώνως). Τιβούρκιε!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ορίστε, πατέρα!
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, (ἀνοίγων τὰς ἀγκάλας του).
"Ελα ἐδῶ!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, (περιπτυσσόμενος αὐτόν). "Ω!
(Εἰσέρχεται ὁ Λέων).

ΛΕΩΝ. Μπᾶ!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, (ὀλοῦδ' ὡν). Δὲν ἔκαμες καλὰ
νὰ μὴ μοῦ γράψης... Λέων!...

ΛΕΩΝ. Ορίστε, θεῖε.

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Ἦμποροῦμεν νὰ εὐρωμεν που-
θενὰ τώρα ἀμέσως δύο τρία μπιφτίκια καὶ μίαν
μποτίλια βορδῶ;

ΛΕΩΝ. Εὐκολώτατα... περάσατε εἰς τὴν
τραπεζαρίαν... νὰ σᾶς ἐτοιμάσῃ ὁ Ἰωσήφ...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. "Οχι δι' ἐμέ... δὲν πεινώ.

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ, (συγκεκριημένος). "Ω! οὔτε
ἐγώ!

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ, Πιθκνόν... Ἄλλ' ἐγὼ θέλω νὰ
φάγῃς... θέλω νὰ παχύνῃς!

ΤΙΒΟΥΡΚΙΟΣ. Ἄφ' οὐ τὸ θέλετε...

ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ. Δὸς μου τὸ χέρι σου... Θέλω
νὰ σε κυττάζω πού θὰ τρώγῃς... Τὸν καμμέ-
νον τὸν Τιβούρκιον! (ψηλαφῶν τὸν βραχιόνα
τοῦ Τιβούρκιου. κατ' ἰδίαν). Πόσον ἀχαμνός
εἶναι! θεῖ μου, πόσον ἀχαμνός εἶναι!... (Τὸν
κυττάζει, τὸν φιλεῖ καὶ εἶτα λαμβάνει τὸν
βραχιονά του.) Πᾶμε! (Εἰσέρχεται μετὰ τοῦ
Τιβούρκιου ἀριστερὰ).

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

ΛΕΩΝ, ΒΛΑΔΙΝΕ.

ΛΕΩΝ. Τώρα εἶναι πού θὰ τὸν πνίξῃ μὲ τοὺς
ἀσπασμούς... (Κατέρχεται πρὸς τὰ ἐμ-
προσθεν).

ΒΛΑΔΙΝΕ. (Εἰσέρχεται, τρίβων τὰς χεῖρας).
Ἐξύγισα τὸν κρεσπώλην!... Τέσσαρα δράμια
ὀλιγώτερον!... καὶ δύο κοκκάλας!... καὶ
ἤθελε νὰ μοῦ ὑποστηρίξῃ πῶς αὐταῖς εἶναι ὁ
κατιμᾶς!... ἀστεῖον πρᾶγμα!

ΛΕΩΝ. Πατέρα!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄ! σὺ εἶσαι;

ΛΕΩΝ. Εἶναι ἐνδεκάμιση...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐ;...

ΛΕΩΝ. Τὸ μεσημέρι ὁ κύριος Ὁβερτίνος θὰ
στείλῃ νὰ πάρῃ τὰς πενήντα χιλιάδας δρα-
χμάς, πού ὑπεσχέθητε νὰ τοῦ δανείσετε...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλήθεια! τὸ ἐλησμόνησα.

ΛΕΩΝ. (ἔκπληκτος). Πῶς!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Σὲ βεβαίῳ.

ΛΕΩΝ. Εὐτυχῶς, πατέρα, ὅτι πρόκειται περὶ
παλαιοῦ φίλου... καὶ ἡ καρδιά σας, εἶμαι βέ-
βαιος, πῶς θὰ σᾶς τὸ ἐνθύμιζε...

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Ω! ἡ καρδιά μου... ἔς τὴν ἡλι-
κίαν μου, βλέπεις, δὲν πρέπει νὰ δίδῃς πολλὴν
βάσιν εἰς αὐτήν...

ΛΕΩΝ. Ἐγὼ ὅμως ἔχω πεποιθήσιν, πατέρα...
ἔχω πεποιθήσιν εἰς σᾶς. (Θλίβων τὴν χεῖρά
του). Χαίρετε καὶ εὐχαριστῶ! (Εἰσέρχεται).

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, εἶτα ἸΩΣΗΦ.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (μόνος). Παιδί πού εἶναι!... πολὺ
μὲ δυσκαρτεῖ πού τὸν βλέπω τόσον ρωμαντι-
κόν... (Ἀνοίγει ἐν συρτάριον καὶ ἐξάγει
δέσμην τραπεζικῶν γραμματίων). Ἐδῶ εἶ-
ναι!... αὐταῖ ἀι πενήντα χιλιάδες δρα-
χμαῖ... εἰς ὠραῖα τραπεζικὰ γραμμάτια...
Μπᾶ! εἶναι ὀλοκαίνουργια!... (Μετῶν) ἐν,
δύο, τρία... εἶναι ὀχληρὸν νὰ δανείζῃς κα-
τακαινουργία τραπεζικὰ γραμμάτια... σοῦ
ἐπιστρέφουν ἔπειτα παληὰ... ξεσχισμένα...
τέσσαρα, πέντε... ἂν σοῦ τὰ ἐπιστρέψουν!...
ἕξ, ἑπτὰ, ὀκτώ... Ὁ Ὁβερτίνος δὲν θὰ μοῦ
τὰ ἐπιστρέψῃ ποτέ... εἶναι κατεστραμμένος!...
ἐννέα, δέκα... Τὸ πλοῖόν του δὲν εἶναι ἀσφα-
λισμένον... ἐνδέκα... Οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ
συνέλαβαν τὸ πλοῖόν του... Εἶναι λαός δρα-
στήριος, τολμηρός... Λοιπόν, πόσα εἴπαμεν;
Ὅριστε! πρέπει νὰ ξαναρχίσω πάλιν... ἐν,
δύο... Τί ζίστη!... εἶναι περιέργον πῶς
ιδρώνει κἀνεὶς ὅταν πρόκειται νὰ δανείσῃ
χρήματα... τρία, τέσσαρα, πέντε... Καὶ
τὸ κάτω κάτω ἔχει πλοῖον; Μοῦ τὸ εἶπε...
ἄλλ' ἐγὼ δὲν τὸ εἶδα!... ἕξ, ἑπτὰ... Ἄν
ἐπὶ τέλους μὲ αὐτὸ τὸ ποσὸν ἠμποροῦσε νὰ σω-
θῇ... ἀλλὰ δὲν θὰ σωθῇ... θὰ πληρώσῃ
μόνον τοὺς δανειστάς του... ἐννέα... οἱ ὁ-
ποῖοι θὰ τὸν θεωρήσουν βλάκα... δέκα...
καὶ ἐκεῖνον καὶ ἐμέ... ἐνδέκα... (Συλλο-
γίζόμενος, αἰθρῆς). Δὲν συμβουλευόμαι καλλι-
τερα καὶ τὸν Φραγκίσκον;... Ἀλλὰ πρὸς τί;...
Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δὲν ἔχω κάμμιναν
ὑποχρέωσιν νὰ πληρώω τὰς ζημίαις αὐτοῦ τοῦ
κυρίου!... Ἐγὼ γυναῖκα... παιδιά... δη-
λαδὴ... καὶ νὰ διακινδυνεύω ἔτσι τὴν περιου-
σίαν των;... "Οχι! θὰ ἦτο πολὺ μεγάλη ἀ-
νοησία! (Ἐπαναθῆτει τὰ γραμμάτια εἰς τὸ
θυλάκιόν του). Θὰ τοῦ γράψω... Ἐπὶ τέλους
πρέπει νὰ προσφιλῶ τὴν περιουσίαν μου!...
Κλείω ταῖς κλειδωναῖς!... (Κάθηται παρὰ
τὴν τράπεζαν καὶ γράφει). « Ἀγαπητέ φίλε,
« ἀπρόοπτον δυστύχημα μοὶ καθιστᾷ ἀδύνατον
« τὸν δανεισμὸν τῶν πενήντα χιλιάδων
« δραχμῶν, τὰς ὁποίας σοὶ ὑπεσχέθη. Μετὰ
« μεγίστης θλίψεως ἀναγκάζομαι νὰ σοὶ ἴμο-
« λογήσω τοῦτο. Σὲ ἀσπάζομαι... ὁ φίλος
« σου». Αὐτὸ πρέπει νὰ γράψωμεν πάντοτε, ὡσάκις
« ἀρνούμεθα. (Σημαίνει τὸν κῶδωνα).

ἸΩΣΗΦ. Μὲ ἐκάλεσεν ὁ αὐθέντης;

ΒΛΑΔΙΝΕ. Δὸς αὐτὴν τὴν ἐπιστολήν, ὅπου ἐπι-
γράφεται... ἀμέσως!

ἸΩΣΗΦ. Νὰ περιμένω ἀπάντησιν;

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Οχι... νὰ μὴ περιμένῃς.

ἸΩΣΗΦ. Πολὺ καλὰ νὰ φορέσω τὸ καπέλλο
μου καὶ πηγαίνω εἰς τὴν στιγμὴν. (Εἰσέρχεται).

ΒΛΑΔΙΝΕ, (μόνος). Ἄ! ἄ! τί κακὸν πρᾶγμα
εἶναι αὐτὸ τὸ ὅποιον ἔκαμα!... εἶναι ἀναν-
δρον!... εἶναι πονηρόν!... εἶναι σκληρόν!...
εἰς ἓνα παλαιὸν φίλον! (Κράζει) Ἰωσήφ! (Με-
τανοῶν) Ἄς ἦναι, τόσον τὸ καλλίτερον! καλὰ
ἔκαμα!... γίνομαι σκληρός! χαλκοπρόσωπος...
ἴσ' ὅλους τοὺς ἄλλους! (Ὁ Ἰωσήφ διέρχεται
πρὸς τὸ βᾶθος καὶ συρταῖται μετὰ τοῦ Ὁβερ-
τίνου).

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ

ΒΛΑΔΙΝΕ, ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ, εἶτα ἸΩΣΗΦ, εἶτα ΚΑΙΤΗ

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ, (εἰς τὸ βᾶθος). Ἐπιστολὴ πρὸς
ἐμέ!... καλὰ... δὸς με τὴν!

ΒΛΑΔΙΝΕ, (κατ' ἰδίαν). Ἐκεῖνος!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἄ φίλε μου! τί χαρά! τί εὐτυ-
χία! ἐσώθην!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Τί!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Τὸ πλοῖόν μου... ἡ Ὁραλα
Ἀγγελική... ἔφθασεν εἰς Ἀθῆναι!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἀλήθεια;

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἐφθασε σήμερα τὸ πρωὶ! ἔλαβα
τὴν εἶδησιν! φορτίον λαμπρόν!... ὀλόκληρος
περιουσία... ἔλα νὰ φιληθῶμεν!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Εὐχαριστῶς! (Ἀσπάζεται αὐτόν
κατ' ἰδίαν). Διάβου! καὶ ἡ ἐπιστολὴ μου!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἐτρεῖξα νὰ σοῦ ἀναγγεῖλω αὐτὴν
τὴν εὐχάριστον εἶδησιν καὶ νὰ σοῦ εἴπω, ὅτι
δὲν χρειάζομαι πλέον τὰς πενήντα χιλιάδας
δραχμάς.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (κατ' ἰδίαν). Ἄν τὸ εἴξουρα!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἀλλὰ νὰ σοῦ εἴπῳ, Βλαδινέ...
ὄχι, Κάρολε! (Θλίβουσι τὰς χεῖρας ἀλλήλων),
ἀγαπητέ μου φίλε.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (ἀμυχαρῶν). Γουστάβε! παλαιὴ
μου φίλε!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Αἱ καταδρομαὶ τῆς τύχης μᾶς
ὑποβάλλουσιν ἐνίοτε εἰς σκληρὰς δοκιμασίας...
ἀλλ' ἔχουσι καὶ τὸ καλὸν των... συντελοῦσιν
εἰς τὸ νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἀληθεῖς μᾶς φίλους...
(Κρατεῖ τὴν ἐπιστολήν διὰ τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐ-
πιθέτει ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου τοῦ Βλαδινέ).

ΒΛΑΔΙΝΕ, (τείνων τὴν χεῖρα). Ναί... τὴν
ἐπιστολήν μου!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ, (ἀποσύρει τὴν χεῖρά του καὶ ἐ-
πιθέτει αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ὤμου). Δι' αὐτὸ
οὐδέποτε... οὐδέποτε, ἀκούεις; θὰ λησμονήσω
ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἔκαμες δι' ἐμέ!

ΒΛΑΔΙΝΕ, (ἐπαραλαμβάνων τὴν αὐτὴν κίρη-

σιν). Ἄς μὴ κάμνωμεν πλέον λόγον δι' αὐτὰ.

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Καὶ τὰ τέκνα μας! τὰ ἀγαπη-
τά μας τέκνα! τί εὐτυχὴ ὅπου θὰ εἶναι! Χθὲς
ὁ Λέων μοῦ ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν κόρην μου...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ναί... εἰξεύρω...

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἀλλὰ καταλαμβάνεις, ὅτι εἰς
τὴν θέσιν πού εὐρισκόμην... ἂν ἔχανετο τὸ
πλοῖόν μου... ἤμην κατεστραμμένος... τοῦτο
μόνον ἐδυνήθηεν νὰ τοῦ εἴπω ἄ Περιμένε, φίλε,
μιμήσου ἐμέ... ἔλπίζε!

ΒΛΑΔΙΝΕ. Πῶς!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Εὐσυνειδήτως φερόμενος, δὲν ἠδύ-
νάμην νὰ δώσω εἰς τὸν υἱόν σου τὴν θυγατέρα
μου ἄπροικον.

ΒΛΑΔΙΝΕ, (θλίβων τὴν χεῖρά του). Ἄ Γου-
στάβε!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἀλλὰ σήμερον... εἶμαι πλού-
σιος... ἴσως πλουσιώτερος ἀπὸ σέ, καὶ ἔχω
τὴν τιμὴν, κύριε, νὰ σᾶς προτείνω τὸν γάμον
τοῦ υἱοῦ σας μετὰ τῆς θυγατρὸς μου...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Θεωρῶ τὸν ἑαυτόν μου πολὺ εὐτυ-
χῆ... βεβαίως! (Μεγαλοφώνως, ἀπροσέκτως).
Τὴν ἐπιστολήν μου... ἂν ἠδυνάμην... (Προσ-
παθεῖ νὰ τὴν λάβῃ).

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Καλέ, τί ἔχεις; Ἄ, ἡ ἐπιστολὴ
σου!

ΒΛΑΔΙΝΕ, (προσπαθεῖ νὰ μειδιάσῃ). Εἶναι
περιττὴ πλέον. Δὸς μοὶ τὴν.

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Διόλου!... ἤθελα νὰ μάθω τί
μοῦ ἔγραφες...

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Οχι!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ, (ἀποσφραγίζων τὴν ἐπιστολήν).
Ἄ!.. θεῖ μου!

ΒΛΑΔΙΝΕ, (κατ' ἰδίαν). Ἐτελείωσε! τί νὰ τοῦ
εἴπω τώρα;

(Εἰσέρχεται ὁ Ἰωσήφ, ἴσταται ἀκούσας τὰς πρώτας
λέξεις τοῦ Ὁβερτίνου καὶ παραμένει ἀκούων μέχρι
τέλους τῆς σκηνῆς).

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ « Ἀπρόοπτον δυστύχημα! » ἄ!
δύσμοιρε φίλε! Εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὁ τι λέ-
γουν; δὲν ἐτόλμων νὰ σου κάμω λόγον δι'
αὐτό.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Τί;

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Οἱ τραπέζιτά σου... Ὁ κύριος
Στριψὲν καὶ συντροφία...

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἐ;

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Ἐφυγαν κρυφά.

ΒΛΑΔΙΝΕ. Ἄ! θεῖ μου! τί μὲ λέγεις;

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Πῶς, δὲν τὸ εἴξουρες;

ΒΛΑΔΙΝΕ. "Οχι!

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ, (δεικνύων τὴν ἐπιστολήν). Ἀλλὰ
τότε...

ΒΛΑΔΙΝΕ, (ἐν σπουδῇ). Ναί, καὶ τὸ εἴξουρα!
τὸ ἀπρόοπτον δυστύχημα! ἀλλὰ πού εὐρισκον-
ται τώρα;

ὉΒΕΡΤΙΝΟΣ. Δὲν εἰξεύρει κἀνεὶς ἀκόμη.

ΒΛΑΔΙΝΕ. 'Αλλ' ἔχω κατατεθειμένας εἰς τὴν τράπεζάν των τριακοσίας χιλιάδας δραχμὰς! εἶμαι ἀφανισμένος!

ΙΩΣΗΦ. 'Αφανισμένος!

ΩΒΕΡΤΙΝΟΣ. 'Α φίλε μου! ταλαίπωρε φίλε μου! τί δυστύχημα! σὺ τόσο ἀγαθός, τόσο ἀφωσιωμένος εἰς τοὺς φίλους! 'Ἠσύχασε ὅμως! θάρρος, θὰ ἀνταμώσωμεν πάλιν. (ἐξέρχεται μετὰ σπουδῆς).

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΕΚΔΡΟΜΗ

Εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός

Τὸν παρελθόντα ἰούνιον ἔτυχε νὰ ἐργάζωμαι πλησίον τῆς Τριπόλεως μετὰ τινος γνωρίμου Γάλλου. Ὁ βίος ἦτο μονότονος τὰς καθημερινὰς, τὰς δὲ ἑορτὰς διεθέτομεν πολλακίς εἰς ἐκδρομὰς, ἃς ἐπεχειροῦμεν εἰς τὰ πλησίον μέρη. Εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός, ἑορτὴν τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, εἶχομεν τρεῖς ἡμέρας ἀργίας, καὶ ταύτας ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπωφεληθῶμεν διὰ τινὰ μακρυνὴν ἐκδρομὴν, τέρμα τῆς ὁποίας ἦτο τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός.

Ἡ ὁδὸς ἄγει διὰ τοῦ βορείου μέρους τῆς πεδιάδος τῆς Τριπόλεως καὶ εἶτα διὰ τῆς μετ' αὐτῆς συνεχομένης πεδιάδος τῆς Μαντινείας. Ἡ δευτέρα κεῖται ὀλίγον χαμηλότερον τῆς πρώτης, περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν, πλὴν πρὸς νότον, ὑπὸ ὀρέων, καὶ τ' ἀπ' αὐτῶν κατερχόμενα ὕδατα δὲν εὐρίσκουσιν ἄλλην διεξόδον εἰμὴ δύο καταβόθρας κειμένας εἰς τὴν ρίζαν τοῦ πρὸς δυσμὰς ὄρους, τῆς Ὀστρακίνης. Ὅσακις δὲ αἱ καταβόθραι φραχθῶσιν ὑπὸ στερεῶν σωμάτων παρασυρομένων εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων, πλεῖστον μέρος τῆς πεδιάδος μεταβάλλεται εἰς λίμνην, ὡς τοῦτο συνέβη τὸ παρελθὸν ἔτος. Εἰς συνήθεις ὅμως χρόνους τὸ εἰς πλημμύρας ὑποκείμενον μέρος σπείρεται σῖτον, ἀραβόσιτον καὶ χασίς· ἀλλὰ πάντοτε εἶναι ἀνάγκη νὰ διατηρῶνται πολυπληθεῖς τάφροι μᾶλλον ἢ ἦττον βαθεῖαι, ὅπως ἀποστραγγίζωνται τὰ ὕδατα καὶ καθιστῶσι δυνατὴν τὴν καλλιέργειαν. Σχεδὸν ἀκριβῶς ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος ταύτης, ἧτις ἔχει μῆκος δύο ὠρῶν καὶ πλάτος μιᾶς καὶ ἡμισείας περίπου, εὐρίσκονται τὰ εἰρείπια τῆς ἀρχαίας Μαντινείας. Τὸ τεῖχος τῆς πόλεως, οὐ αἱ κατώτατοι δόμοι πανταχοῦ σώζονται, ἔχει περίμετρον τριῶν χιλιάδων μέτρων καὶ πλεον, σώζονται δὲ ἀκόμη καὶ τὰ κάτω μέρη ἑκατὸν εἴκοσι περίπου πύργων. Εἶναι περίεργον, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Μαντινεῖς ἐξέλεξαν ἀκριβῶς τὸ κέντρον τῆς πεδιάδος, ὅπως κτίσωσι τὴν πόλιν των· τὸ μέρος δὲν εἶναι πολὺ ὑγιεινὸν σήμερον δι' οὗς λόγους ἀνε-

φέρομεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι μετὰ πολυὸν ἔτη τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς πεδιάδος ἐκαλύπτοντο ὑπὸ ὑδάτων, τὰ ὁποῖα εἶτα ἐπὶ πολὺ ἐλίμναζον. Πλὴν δὲ τούτου ἡ πόλις κατελάμβανε μέγα μέρος γαιῶν καλλιερρησίμων καὶ εὐφροωτάτων, πρᾶγμα σπάνιον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι· διότι οἱ Ἕλληνες τῶν ὁποίων αἱ πολιτεῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον μόλις εἶχον τετραγωνικῶν τινων σταδίων ἑκτασιν, δὲν συνείθιζον νὰ κτίωσι τὰς πόλεις των ἐπὶ γαιῶν καλλιερρησίμων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πλευρῶν καὶ τῶν κορυφῶν ὑψομάτων ἀνεπίδεδκτων καλλιερρησίας· αἱ θέσεις αὗται ἦσαν ἄλλως τε καὶ πολὺ ἀσφαλέστεραι. Τὸν κανόνα τοῦτον σπανίως καὶ μόνον ἕνεκα σπουδαίων λόγων παρέβαινον. Τίς λόγος παρεκίνησε τοὺς Μαντινεῖς νὰ ἐκλέξωσι τὴν θέσιν ταύτην, δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστὸν· ἡ ἀρχαιοτάτη πόλις ἔκειτο ἐπὶ τινος λόφου ἐν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸς βορρᾶν· ἀλλ' αὕτη δὲν ἦτο εἰμὴ ἐν χωρίον. Βραδύτερον ἐγκατέλιπον τὸν λόφον καὶ κατήλθον εἰς τὴν πεδιάδα· ἔτι βραδύτερον, μετὰ τοὺς Μηδικούς πολέμους, τὰ χωρία τὰ ἀποτελοῦντα τὴν πολιτείαν τῆς Μαντινείας συνκίσθησαν εἰς μίαν πόλιν καὶ τότε ἐξέλεξαν ταύτην ἐν τῷ κέντρῳ τῆς πεδιάδος θέσιν φαίνεται δὲ ὅτι αἱ μετὰ τῶν χωρίων ἀντιζηλιαὶ ἐπηρέασαν τὴν ἐκλογὴν τῆς θέσεως ὅχι ὀλίγον. Εἶναι πιθανόν, ὅτι τὰ χωρία ἔκειντο, ὅπως καὶ σήμερον, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν περιβαλλόντων τὴν πεδιάδα ὀρέων· ὅταν δὲ ἀπεφασίσαν νὰ συνοικισθῶσι, δὲν κατώρθωσαν νὰ συμφωνήσωσιν ὅπως ἀνυψώσωσιν ἐν τῶν χωρίων εἰς πρωτεύουσαν καὶ οὕτω ἐξέλεξαν ἕδαφος, οὕτως εἰπεῖν, οὐδέτερον. Ἀναφέρω τὴν ἱστορίαν ταύτην τῆς κτίσεως τῆς Μαντινείας, ὅπως ἐγὼ τὴν φαντάζομαι, διὰ νὰ δεῖξω πόσον ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι μεταβάλλονται. Τοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας διεξάγουσι καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ ἑλληνικὰ χωρία περὶ πρωτεύουσας τοῦ δήμου καὶ ἕδρας τοῦ εἰρηνοδικείου.

Ἡ Μαντινεῖα ἀπέχει τῆς Τριπόλεως δύο περίπου ὥρας· ἐξακολουθῶν δὲ τις τὴν ὁδὸν φθάνει μετὰ μίαν ὥραν εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀγχισίας, ὄρους χαμηλοῦ συνδέοντος δύο ἄλλα πολὺ ὑψηλότερα, τὴν Ὀστρακίναν καὶ τὴν Ἀρμενιάν.

Ἀμα ὑπερβῆ τις αὐτὸ καταβαίνει εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ὀρχομενοῦ ἢ κάλλιον εἰπεῖν εἰς τὰ πεδία, διότι εἶναι δύο· τὰ βουνὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς ὁδοῦ πλησιάζουσιν εἰς ἐν σημεῖον τόσον, ὥστε μόνον στενὴν διόδον ἀφίνοσιν, δι' ἧς συγκοινωνοῦσι τὰ δύο πεδία. Τὸ πρῶτον καὶ νοτιώτερον, εἰς ὃ ἀπὸ τῆς Ἀγχισίας κατέρχεται τις, εἶναι μικρότερον, τὸ ἄλλο, τὸ βορειότερον, μεγαλειότερον ἀλλὰ καὶ χαμηλότερον· διὰ τοῦ-

το τὰ ὕδατα τοῦ πρώτου εἰσρέουσιν εἰς τὸ δευτερον διὰ τῆς στενῆς διόδου ἢ Χαράδρας, ὡς ὀνομάζετο ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Ἀμφότερα περιβάλλονται ὑπὸ ὀρέων καὶ ὑπόκεινται ὡς καὶ τὸ τῆς Μαντινείας εἰς πλημμύρας, τοῦ νοτιωτέρου μόνον μέρος, διότι, ὡς εἶπομεν, τὰ πλεῖστα τῶν ὑδάτων αὐτοῦ εἰσρέουσιν εἰς τὸ βορειον. Ἐν τούτῳ τῷ τελευταίῳ καὶ ἀναβρύουσι πολλά, καὶ ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ διοχετευθῶσι πάντα εἰς τὰς καταβόθρας, λιμνάζουσι καθιστῶντα οὕτω μέρος τῆς λαμπρᾶς ταύτης πεδιάδος ἀνεπιτήδειον πρὸς καλλιέργειαν.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐφρόντιζον οἱ τε Ὀρχομενιοὶ καὶ οἱ Μαντινεῖς πολὺ περισσότερον νὰ διατηρῶσιν ἀνοικτὰς τὰς καταβόθρας καὶ καθαράς τὰς τάφρους· εἶχον μάλιστα κατασκευάσει οἱ πρῶτοι καὶ πρόχωμα διὰ μέσου τοῦ βορείου πεδίου των ἐμποδίζον τὰ ὕδατα τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους νὰ βέωσιν εἰς τὰ χαμηλότερα καὶ νὰ λιμνάζωσιν ἐκεῖ. Διὰ τοῦτο σπανίως συνέβαινον πλημμυραὶ, τὰ πεδία ἐκαλλιερροῦντο τακτικῶς, καὶ ὅχι μόνον δὲν ὑπέσκαπτον τὴν ὑγείαν τῶν περιοίκων διὰ δηλητηριωδῶν μισμάτων, ἀλλὰ καὶ ἔτρεφον πληθυσμὸν πολὺ μεγαλειότερον καὶ, ὅπερ σπουδαιότερον, πολὺ πλουσιώτερον τοῦ σημερινοῦ. Τῷ ὄντι ἀπὸ τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου τῆς πεδιάδος τῆς Τριπόλεως μέχρι τοῦ βορειοτάτου τῆς τῶν Ὀρχομενίων ἢ ἀπόστασις εἶναι ὀκτὼ περίπου ὥρῳ· καὶ ἐν τῇ ἐκτάσει ταύτῃ ὑπῆρχον τρεῖς σπουδαῖαι πόλεις, ἡ Τεγέα (πλησίον τῆς Τριπόλεως), ἡ Μαντινεῖα καὶ ὁ Ὀρχομενός· αἱ τρεῖς ἡμῶν ἡδύνατο νὰ παρατάξωσιν ὀκτὼ τοῦλάχιστον χιλιάδας στρατοῦ· εἶχον πόλεις μεγάλας περιτειχισμένας, εἶχον θέατρα, ἀγοράς, στοάς, ναοὺς κεκοσμημένους δι' ἔργων τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Πραξιτέλους· εἶχον ὑδραγωγεία, ὁδοὺς ἀμαξιτὰς καὶ ἔργα τεχνικὰ διὰ τὴν διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων· εἶχον τέλος ἰδιωτικὸν πλοῦτον οὐχὶ ὀλίγον, δὲν εἶχον δὲ δημόσια χρεῖα. Καὶ πάντα ταῦτα ἐν ᾧ οὐδέποτε ἀπήλασαν εἰρήνην μακροχρόνιον, ἀλλ' οἱ πόλεμοι καὶ αἱ ἐπιστρατεῖαι ἦσαν συχνότατοι. Καταντᾷ τῇ ἀληθείᾳ ἀκατανόητον, πῶς ἡδύνατο οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἀπὸ τόσον μικρῶν κεφαλαίων καὶ δυνάμεων νὰ κατορθῶσι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα. Ἐξ ὅλων τῶν μεγαλοεργημάτων τῶν Ἑλλήνων τοῦτο πρὸ πάντων θαυμάζω ἐγώ· διότι στρατηγοὺς μεγάλους, ποιητὰς καὶ νομοθέτας ἀκόμη δεξιούς ἀνέδειξαν καὶ ἔθνη, τὰ ὁποῖα ἐν τούτοις οὐδέποτε ἡδυνήθησαν νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἡμιθαυμάτου καταστάσεως· ἴσως ὅμως οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ τὰ μέλη μιᾶς κοινότητος συνεκέντρωσαν μετὰ τοσαύτης προθυμίας πάσας τὰς δυνάμεις των πρὸς ἓνα κοινωφελῆ σκοπὸν· ἴσως οὐδαμοῦ ἢ ὑποταγῆ, σχεδὸν εἰπεῖν ἢ ἐκμηθένησις τοῦ ἀτόμου ἀ-

πέναντι τοῦ κοινοῦ, συνετελέσθη μετὰ τοσαύτης συνεπείας καὶ τοσαύτης ἐθελουσίας. Ἐνταῦθα ἔγκειται τὸ μυστήριον τῆς μεγαλοεργίας τῶν Ἑλλήνων. Σήμερον, ἀγνοῶ διὰ τίνες λόγους, οἱ δῆμοι ἡμῶν, μάλιστα οἱ μικροὶ, εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἐπιτελέσωσι σπουδαῖον τι· αὐτὰ τὰ ἄθλια σχολεῖα των βαρύνονται νὰ διατηρήσωσι καὶ ἐπαίτουσι καθ' ἑκάστην τὴν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως. Ὑπάρχουσι χωρία, τὰ ὁποῖα δι' ἐργασίας δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν ἡδύνατο νὰ συνδεθῶσι μεθ' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ ἐθνικῆς ἢ μετὰ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττουσιν· ὑπάρχουσιν ἄλλα, τὰ ὁποῖα δι' ἀνορύξεως μικρᾶς τάφρου ἢ δι' ἐπιχωματώσεως ἀσημάτου ἔλους ἡδύνατο καὶ τῶν πυρετῶν ν' ἀπαλλαγῶσι καὶ γαίας ἀκόμη νὰ κερδίσωσιν, ἀλλὰ δὲν τὸ πράττουσι. Οὕτω καὶ τὰ πεδία τῆς Μαντινείας καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ ἀφίνονται εἰς τὸ ἔλεος τῶν βροχῶν, τῶν πηγῶν καὶ τῶν καταβόθρων, ὁσάκις δὲν παρεμβάλλονται ἐπιτηδῆς κωλύματα εἰς τὴν ἐκροὴν τῶν ὑδάτων ὑπὸ ἀνθρώπων ἀναισθητῶν. Διότι πέρυσσι, καθὰ ἔλεγον οἱ χωρικοὶ, τὰς καταβόθρας τοῦ πεδίου τῆς Μαντινείας ἀπέφραξαν τὰ πτώματα προβάτων ἀποθανόντων ἐξ εὐλογίας καὶ ριφθέντων εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν ποιμένων· οὐδόλως ἀμφιβάλλω ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθές, τὴν πλημμυραν ὅμως βεβαίως δὲν ἐπέφερον μόνον τὰ πτώματα τῶν προβάτων. Ὅπως ἴσως σήμερον δὲν γίνεται ὑπὲρ αὐτῶν περισσώτερον τι ἢ ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

Τοῦ Ὀρχομενοῦ τὰ δύο πεδία μετὰ τῶν πέριξ ὀρέων ἀπετέλουν ἐν τῇ ἀρχαιότητι τὸ κράτος τῶν Ὀρχομενίων· ἡ πόλις των εὐρίσκειτο ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ δυτικωτέρου τῶν δύο ὀρέων, μετὰ τῶν ὁποίων, ὡς εἶπομεν ἤδη, ὑπάρχει ἡ Χαράδρα· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ ὄρους τοῦτου σώζονται τὰ εἰρείπια τῶν τειχῶν, ἄτινα περιέβαλλον τὴν ἀρχαιοτάτην ἀκρόπολιν. Ἐκ τῶν λίθων τῶν τειχῶν τούτων ἔκτισαν οἱ Φράγκοι πύργον, ὅμοιος δὲ τούτου εὐρίσκειται καὶ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι ὄρους. Σήμερον ἀντὶ τῶν Ὀρχομενίων νέμονται τοὺς ἀγροὺς τούτους ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ χωρία ἀποτελοῦντα τὸν δῆμον Ὀρχομενίων· πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Λεβίδιον, μέγα χωρίον ἀριθμοῦν, ὡς λέγεται, ἐξακοσίας οἰκίας καὶ τριάκοντα μαγαζεῖα ἢ καπηλεῖα.

Τὸ βορειον πεδίον τοῦ Ὀρχομενοῦ χωρίζεται ἀπὸ τῆς λίμνης τοῦ Φενεοῦ ὑπὸ ὀροσειρᾶς ὑψηλῆς καὶ ἐκτεταμένης, ἡ δὲ ὁδὸς ἄγει δι' αὐτῆς πρῶτον πρὸς τὰ ἄνω, ἔπειτα δὲ πάλιν πρὸς τὰ κάτω διὰ φάραγγος ἀγρίας, ἧτις οὐχὶ πρὸ πολλοῦ ἦτο, ὡς λέγεται, μεγαλοπρεπῆς σκιαζομένη ὑπὸ πυκνοῦ δάσους. Σήμερον δυστυχῶς ὀλίγα μόνον δένδρα ὑπολείπονται αὐτοῦ. Ἡ φάραγγ κατέρχεται ἱκανῶς ἀποτόμως, εἰς τὸ ἄκρον

δ' αὐτῆς κεῖται ἐν μέσῳ δένδρων καὶ κήπων καλῶς ποτιζομένων τὸ μικρὸν χωρίον Γκιόζα. Ἦτο μεσημέρια, ὅταν ἐφθάσαμεν αὐτοῦ, καὶ Κυριακὴ γυναῖκες τινες μᾶς ἐδειξαν τὸ μαγαζι: ἐκεῖ σταματήσαντες ἐκαθήσαμεν πρὸ τῆς θύρας, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι καὶ τινες χωρικοὶ συζητοῦντες περὶ τῶν πλησιαζουσῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν ζωηρότατα. Ἐκαστος ἐξέφερε μετὰ κοινοβουλευτικῆς ἐλευθερίας τὴν γνώμην του περὶ τῶν ὑποψηφίων, οἵτινες ἦσαν τρεῖς. Καλέσαντες τὸν παντοπόλῳ, νέον φοροῦντα κλασικωτάτην ἕνεκα τῆς λέρας της φουστανέλλαν, τὸν ἠρωτήσαμεν τί ἔχει νὰ φάγωμεν.

— Ἐξω ἀπὸ κρέας ὅ,τι ἄλλο θέλετε, ἀπεκρίθη.

Καὶ ἡ παρισταμένη μήτηρ του, γραῖα ἐξυπνος καὶ ζωηρά, ἔσπευσε νὰ προσθήσῃ:

— Καὶ κρέας, ἂν θέλουν· νὰ σφάζουμε ἓνα κοτόπουλο.

— Ὅχι, δὲν ἔχομεν καιρὸν· θέλομεν ὀλίγα αὐγά, τυρὶ καὶ ψωμί.

— Ἀμέσως.

Τὰ αὐγά ἠτοιμάσθησαν, ἡ τράπεζα ἐστρώθη, ὁ οἶνος ἦλθε, καὶ βούτυρον ἀκόμη νωπὸν, ἀλλ' ἔλειπεν ὁ ἄρτος.

— Πῶς; δὲν ἔχει ψωμί;

— Εἶναι μαῦρο.

— Ἴσα ἴσα μαῦρο θέλομεν.

— Ἡξεύρετε, κύριε, αἱ γυναῖκες εἶναι εἰς τὸ θέρος, κάτω ἴστων κάμπου καὶ δὲν ζυμῶνουν.

— Δὲν ἔχει λοιπὸν ψωμί;

— Δὲν ἔχομεν.

Τοιαῦτα εἶναι ἐν πλείστοις χωρίοις τὰ μαγαζεῖα. Εὐτυχῶς ἔχομεν φέρι ἡμεῖς ἐν τεμάχιον ἄρτου, ἐκαθήσαμεν λοιπὸν καὶ ἐφάγομεν λίαν εὐχαρίστως. Ὁ καθαρὸς καὶ γνήσιος οἶνος ἀναπληροῖ ἐν Ἑλλάδι πολλάς ἑλλείψεις.

Τὸ χωρίον Γκιόζα κεῖται περίπου εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀρχαίου χωρίου Καρυαί· πράγματι δὲ βλέπει τις καὶ σήμερον αὐτοῦ μεγαλοπρεπεῖς κάρυας ἐν τοῖς κήποις.

Μετὰ μιᾶς ὥρας ἀνάπαυσιν ἀνεχωρήσαμεν ἤδη πρὶν ἢ φθάσωμεν εἰς Γκιόζαν, ἀπὸ τοῦ μέσου περίπου τῆς φάραγγος εἰς μίαν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἠδυνήθημεν νὰ ἴδωμεν τὴν λίμνην τοῦ Φενεοῦ. Ἀπὸ τῆς Γκιόζας ὁμοῦς ἡ ὁδὸς ἄγει παρ' αὐτὴν τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς λίμνης, τὸ δὲ θέαμα εἶναι τῷ ὄντι μεγαλοπρεπές. Ἐτυχε νὰ περιέλθω πολλὰ μέρη τῆς πλουσίας εἰς φυσικὰς καλλονὰς Ἑλλάδος, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἢ ὄψις μου ἐμαγεύθη, ὡς ἐνταῦθα. Ἡ λίμνη ἔχει, ὡς λέγεται, ἑννέα χιλιομέτρων μῆκος καὶ πλάτος μέγιστον ἑπτὰ χιλιομέτρων, περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων, πρὸς δυσμὰς μὲν ὑπὸ τοῦ Σαῖτᾶ καὶ τῆς Ντουρντουβάνας (Πεντελειᾶς), πρὸς ἀνατολὰς δὲ ὑπὸ τῆς Σκιπίεζας,

τοῦ Γεροντείου καὶ τῆς Κυλλήνης. Ὁ Σαῖτᾶς καὶ ἡ Σκιπίεζα (Ὅρουζις) συνερχόμενα κλείουσι τὸ νότιον μέρος τῆς λίμνης, μένει δὲ μεταξύ αὐτῶν μόνη ἡ στενὴ, πετρώδης καὶ ἀπότομος φάραγξ, δι' ἧς κατήλθομεν. Ἡ μόνη εὐκολὸς ἐξοδος ἀπὸ τῆς λίμνης εὐρίσκεται εἰς τὸ βορειοανατολικὸν ἄκρον, ὅπου μεταξύ τῆς Κυλλήνης καὶ τῶν τελευταίων διακλαδώσεων τῆς Πεντελειᾶς ἀνοίγεται ἡ κοιλάς τοῦ Ὀλβίου, μικροῦ ποταμίου πηγάζοντος ὡς τινὰς βορειοανατολικώτερον ἐπὶ τοῦ Μαύρου Ὀρους. Ὁ ποταμὸς οὗτος μετὰ τῶν ἀπὸ τῶν πέριξ ὄρεων κατερχομένων ὑδάτων σχηματίζει τὴν λίμνην. Πρὸς τούτοις φαίνεται, ὅτι ὑπάρχει καὶ ὑδρὸν ἀναβρῦον ἐν αὐτῇ τῇ κοιλάδι, πάντα δὲ ταῦτα δὲν ἔχουσιν ἄλλην διεξοδὸν εἰμὴ δύο φυσικὰς καταβόθρας, ὧν ἡ μὲν κεῖται εἰς τὸ νοτιοανατολικόν, ἡ δὲ ἄλλη εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς λίμνης. Ὅταν αἱ καταβόθραι ἦναι ἐν ἐνεργείᾳ, ἀρκοῦσιν ἵνα διοχετεύσῃσι τὰ συρρέοντα ὑδάτα τῷ ὄντι δὲ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ κοιλάς τοῦ Φενεοῦ ὑπέκειτο μὲν εἰς πλημμύρας, ἀλλ' ἐκαλλιεργεῖτο τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου. Κατὰ τὰς ἀρχὰς ἀκόμη τοῦ παρόντος αἰῶνος ὁ ἄγγλος περιηγητὴς Λήκ εὐρε λιμνάζοντα ὑδάτα μόνον περὶ τὰς καταβόθρας, τὴν δὲ λοιπὴν κοιλάδα καλῶς καλλιεργημένην. Βραδύτερον αἱ καταβόθραι φαίνεται ἐκλείσαν καὶ τῷ 1828 ἡ λίμνη εἶχεν ἑνιαχοῦ βάθος 150 ποδῶν, εἶτα πάλιν ἠνοίχθησαν κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Ὀθωνος καὶ πάλιν ἐφράχθησαν, ὥστε σήμερον ἐσχηματίσθη ἡ ἐκτεταμένη αὐτῇ λίμνη, ἣτις καλύπτει τὸ πλεῖστον τῆς κοιλάδος· μένει ὁμοῦς εἰς τὸ ὑψηλότερον βόρειον μέρος ἰκανὴ ἀκόμη ἑκτασις, ἣτις καλλιεργεῖται κατὰ τὸ θέρος, ὅταν ἀποσύρωνται τὰ ὑδάτα. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ἀνέλαθεν, ὡς γνωστόν, Ἐταιρία τις τὴν ἀποξήρανσιν τῆς λίμνης διὰ τῆς διορύξεως σήραγγος διὰ τῶν ὄρεων ἢ διὰ τοιοῦτου τρόπου ἀποξήρανσις ἔχει δύο μεγάλα πλεονεκτήματα, πρῶτον ὅτι μένει ἀνεξάρτητος τῶν ἰδιοτρόπων καταβόθρων, αἰτινες ἄλλοτε ἀνοίγουσι καὶ ἄλλοτε κλείουσι, χωρὶς νὰ δύναται ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς νὰ ἴδῃ διατί, ἐν ᾧ ἡ σήραγξ ὑπόκειται πολὺ ὀλιγότερον εἰς τὰς ἰδιοτροπίας ταύτας καὶ ὁ καθαρισμὸς της εἶναι εὐκολώτερος. Ἐπειτα τὰ ὑδάτα δύνανται νὰ διοχετευθῶσι καὶ χρησιμοποιηθῶσι ἀλλαγῶν λίαν καρποφόρος. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἔχω ἀξιώσεις μηχανικῶν γνώσεων τολμῶ νὰ εἶπω, ὅτι ἡ διορύξις τῆς σήραγγος ἕνεκα τῶν περιβαλλόντων τὴν λίμνην ὄρεων θὰ ἦναι λίαν δύσκολος. Τοῦτο δὲ βλέπει, φαίνεται, καὶ ἡ τὴν ἀποξήρανσιν ἀναλαβοῦσα ἔταιρία, διότι μέχρι σήμερον περιορίσθη νὰ σκάψῃ μόνον κατὰ πλάτος τῆς κοιλάδος τάφρον, δι' ἧς ὀρίζεται ἡ περιοχὴ τῆς λίμνης ἀπὸ τῶν μὴ ὑποκειμένων

εἰς πλημμύρας ἀγρῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἐντὸς τῆς περιοχῆς, οἵτινες κατὰ τὴν ὄραν ταύτην τοῦ ἔτους εἶναι ἐλεύθεροι ὑδάτων καὶ ἡ καλλιεργοῦνται ἢ χρησιμεύουσιν ὡς λειμῶνες, εἰσπράττει ἐνοίκια. Οἱ χωρικοὶ ἔλεγον, ὅτι μέχρι τινὸς ἐπλήρονον, ἔπειτα ὁμοῦς βλέποντες ὅτι ἡ Ἐταιρία περιορίζετο εἰς ταύτην μόνον τὴν εὐκολὸν ἀποξήρανσιν τῶν βαλκαντίων των, ἠρνήθησαν νὰ πληρῶνσιν ἐπὶ πλέον καὶ τώρα, νομίζω, δικάζονται.

Ἀπὸ τῆς Γκιόζας εἰς Φονιάν, τὸν ἀρχαῖον Φενεόν, ἡ ὁδὸς θὰ ἦγεν ἄλλοτε βεβαίως διὰ τῆς κοιλάδος· σήμερον ἕνεκα τῆς λίμνης ἐχάραξαν ἀτραπὸν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆν ἀνατολικῆς ὄχθης, ἀτραπὸν ἐλεεινὴν καὶ ἀθλίαν, πότε ἀνερχομένη ἀποτόμως, πότε κατερχομένη, πάντοτε δὲ πετρώδη καὶ ὀλισθηράν. Οἱ ἵπποι ἡμῶν ἦσαν κατάκοποι, ἡμεῖς ὄχι ὀλιγότερον, καὶ ὁμοῦς ἔπρεπε νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ ὀδοιπορῶμεν πεζοί. Οὐχ ἦττον ἡ φύσις εἶναι τόσον ὠραία, ὥστε ἂν καὶ τὸ σῶμα ἀπαυδᾷ καὶ οἱ πόδες προσκρούοντες εἰς τοὺς λίθους πονοῦσιν, ὁμοῦς τὸ πνεῦμα μένει ἀκμαῖον. Ἡ ἀτραπὸς ἄγει ἐν μέρει δι' ἐλάτων, ἐπιβλητικώτερα ὁμοῦς εἶναι ἡ ἀπέναντι ὄχθη, τὰ πλευρὰ τοῦ Σαῖτᾶ καὶ τῆς Πεντελειᾶς, τὰ ὅποια κατὰμαυρα ἕνεκα τῶν καλυπτόντων αὐτὰ ἐλάτων κατέρχονται καὶ βυθίζονται εἰς τὴν λίμνην σχεδὸν κάθετα ὡς τοῖχος, ὑπὲρ τὰ χίλια μέτρα ὑψηλαί. Ὀδοιπορήσαμεν ὑπὲρ τὰς δύο ὥρας, τὸ πλεῖστον παρὰ τὴν λίμνην καὶ εἶτα διὰ τοῦ στεγνοῦ πεδίου, ἕως οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὰ Καλύβια τοῦ Φονιά. Ὀλίγον πρὸ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τινος γηλόφου δεξιὰ τῆς ὁδοῦ βλέπει τις τὰ εἰσπίτια τῆς ἀρχαίας πόλεως· δὲν εἶναι πολλὰ οὐδὲ παρέχουσι τι τὸ ἀξιοθέατον τὸ σημερινὸν χωρίον, οὐ τὸ ὄνομα παρεσβάρη ἐκ τοῦ ἀρχαίου, κεῖται ὑψηλότερα ἐπὶ τῶν προπόδων τῆς Πεντελειᾶς, ἀποτελεῖται δ' ἐκ τινῶν οἰκιῶν μόνον, ἐν ᾧ τὰ παρακαίμενα Καλύβια ἀριθμοῦσι πολὺ πλείονας οἰκίας· τώρα ὁμοῦς ἀμφοτέρα ἠνώθησαν σχεδὸν καὶ ἀποτελοῦσιν ἐν μόνον χωρίον ἐξ 180 περίπου οἰκιῶν κεκρυμμένων ἐντὸς δένδρων. Δὲν εἶδον χωρίον ἐν Ἑλλάδι ἔχον τόσοις κήπους, τόσα ὑδάτα, τόσα δένδρα. Ἡ ἐφ' ἵππου διὰ τῶν ἠδῶν διάβασις εἶναι δύσκολος, διότι εἶναι πάσαι στεναί, ἀνηφορικαὶ καὶ χρησιμεύουσι συγχρόνως καὶ ὡς αὐλακες τῶν εἰς τοὺς κήπους διοχετευομένων ὑδάτων, οἱ δὲ ἐκ βάτων, λυγῶν καὶ ἄλλων φυτῶν καὶ δένδρων φράτται ἐκτείνουσι τοὺς μυρίους βραχιονὰς των, ὅπως ἀρπάσωσι τὸν πῖλον ἡμῶν ἢ ἄλλο τι ἐνθῦμιον. Ὑπὸ τῶν πειρασμῶν τούτων καταδικασμένοι φθάνετε εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τοῦ χωρίου, τὸ ὑψιστὰ κείμενον, ὅπου εὐρίσκεται ἡ ἐκκλησία καὶ τὸ παντοπωλεῖον καὶ πρὸ αὐτῶν μικρὰ ἐπίπεδος πλα-

τεῖα σκιαζομένη ὑπὸ μεγάλης πλατάνου. Ὅταν ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, ἡ πλατεῖα ἦτο πλήρης χωρικών, οἵτινες ἀμέσως μᾶς περιεκύκλωσαν· πάντες ἐφαίνοντο ζωηροί, πρόθυμοι, γελαστοὶ ὡς τὸ χωρίον των. Εἶχομεν μεγάλην διάθεσιν νὰ καταβῶμεν καὶ νὰ καθίσωμεν μετ' αὐτῶν ὑπὸ τὴν πλάτανον, νὰ θαυμάσωμεν ἐκεῖθεν πάλιν τὴν λίμνην καὶ τὰ ὄρη, νὰ πῶμεν τὴν μαστίχων των, ἣτις μᾶς ἐφάνη ἐξαισία, καὶ νὰ συζητήσωμεν περὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν· δυστυχῶς ἦτο ἀργὰ καὶ ἐβιαζόμεθα νὰ φθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Φενεοῦ, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ διανυκτερεύσωμεν.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Χρ. Τσουγτάς.

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

(Ἱστορικὸν διήγημα).

Α'.

Εἶναι ἀναντιρρήτων ὅτι ὡς κυριώτατοι παράγοντες τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήματος τοῦ 1821 τρεῖς κυρίως τάξεις τῶν Ἑλλήνων πρέπει νὰ τιμηθῶσιν· ἡ τῶν προϋχόντων καὶ προεστώτων, ἡ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου, καὶ ἡ τῶν κλεπτῶν· μία δὲ τῶν τάξεων τούτων ἂν ἠδιαφορεῖ, οὔτε τὸ ἔργον τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας βεβαίως θὰ εὐωδοῦτο, οὔτε καὶ ἡ ἐπανάστασις, ἐὰν τοιαύτη ἠγείρετο, θὰ ἐπέδιδεν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς της ὡς ἐπέδωκε τῇ κοινῇ συνεργασίᾳ καὶ τῶν τριῶν ὁμοῦ τάξεων.

Καὶ οἱ μὲν προεστώτες καὶ προϋχοντες διαπρίπτοντες εἴτ' ἐπὶ γένει, εἴτ' ἐπὶ πλούτῳ, εἴτ' ἐφ' ἰκανότητι, καὶ διοριζόμενοι καὶ ὑποληπτόμενοι ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας πολλὴν ἐπιρροὴν εἶχον ἀποκτήσει διὰ ταῦτα παρὰ τῷ κατωτέρῳ ἰδίως λαῷ, ὃν καὶ ἐμύθησαν εἰς τὸ μυστικὸν τῆς Ἐταιρίας, καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος των ἀκολούθως ἐξήγειραν, — οἱ κλέπται δέ, οἱ διὰ τῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀνδραγαθῶν των κρατύνοντες τὰς περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος ἐλπίδας τῶν βαγιάδων, νάπετελεσαν μετὰ ταῦτα καὶ τὸν πυρῆνα τῶν διαφρηφόρων στρατιωτικῶν τῆς ἐξεγερθείσης Ἑλλάδος δυνάμεων, δικαίως ὡς πρωταθληταὶ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἐξυμνηθέντες—καὶ οἱ ἱερωμένοι, ἀπ' ἀρχῆς ἐγκολπωθέντες τὴν ἰδέαν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας, διέδωσαν αὐτὴν εἰς τοὺς θερμότερους ζηλωτὰς καὶ τοὺς ἐναρετωτέρους καὶ δραστηριωτέρους πατριώτας, οὗτοι δὲ πρῶτοι καὶ ἐφάνησαν αἴροντες τὸν σταυρὸν καὶ τὰς σημαίας, δὴγούντες καὶ ἀρχηγούντες οἱ πλεῖστοι εἰς ὁ-

λας τὰς στρατολογίας καὶ τὰ στρατόπεδα, εὐλογηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὄπλων γενόμενοι, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ ἀξιοζήλευτοι πολεμισταὶ ἀναδειχθέντες.

Ἡ παρούσα διήγησις σκοπὸν ἔχει τὴν βιογραφίαν ἑνὸς ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν ἱερωμένων, ἀφανοῦς καὶ ἀπλοῦ ἱερέως καὶ ἴσως γνωστοῦ μόνον τοῖς συνεπαρχιώταις αὐτοῦ, ἀλλ' ὅστις ἐν τῷ σούτῳ εἶναι ἀξίος ἰδιαίτερας μονογραφίας, ἀφοῦ χάριν τῆς κινδυνεύουσας πατρίδος καὶ τὴν ζωὴν του εἰς τὸν θάνατον πολλάκις ἐξέθηκε, καὶ τὸν μόνον υἱὸν αὐτοῦ Μῆτρον ἐθυσίασεν. Εἶχε δὲ καὶ τὸ βλαάντιόν του ἀνοικτὸν διὰ τὰς ἐκ τοῦ προχείρου γινόμενας τότε πατριωτικὰς εἰσφοράς, καὶ αὐτοθελήτως προσέτι παρέδωκεν εἰς τὴν οικονομικὴν ὑπεροχίαν τῆς πατρίδος του τὰς κλειδάς τῶν ἀποθηκῶν του, αἵτινες οὐδέποτε ἦσαν κεναί. Διότι καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ μικροῦ ἀλλ' εὐπόρου χωρίου Χαλαζονίου ὡς θὰ ἴδωμεν ἐκαρπούτο, καὶ τὰ ἱερατικά του πρὸς τοῦτοις δικαιώματα εἰς εἶδος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῷ κατεβάλλοντο ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου Ἐράνης περιλαμβανόμενον καὶ περὶ τὴν ὄραν πρὸς βορρᾶν τῆς πρωτεύουσας αὐτοῦ Φιλιατρῶν ἀφιστάμενον, κεῖται τὸ τεργνὸν χωρίον Χαλαζόνι, ὑπὲρ τὰς τεσσαράκοντα οἰκογενεῖας ἀριθμοῦν. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐγεννήθη ὁ Παπ' Ἀναστάσις κατὰ τὴν 7ην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὁ βίος δ' αὐτοῦ, τ' ἀνδραγαθήματα καὶ τὰ παθήματα, ἐπὶ τὸ ἀφηγηματικώτερον ὑφ' ἡμῶν διεσκευασμένα, θὰ ἴκται τὸ ἀντικείμενον τοῦ μικροῦ τούτου ἱστορήματος. Μέτριος καὶ εὐσαρκος τὸ ἀνάστημα, ἀλλ' ἀριπρεπῆς καὶ εὐπυγῆς μὲ μέλη ἰσχυρὰ καὶ εὐρωστα καὶ μὲ στέρνον προπετῶς ἀνεπτυγμένον, εἶχε τὸ πρόσωπον εὐχρουν, τοὺς ὀφθαλμοὺς μαύρους μεγάλους καὶ ὑπὸ πυρὸς φυσικῆς ἀγγινοῖας ἀυγαζόμενους, τὰς ὀφρῦς ἄνωθεν αὐτῶν καμπυλουμένους καὶ συννεύουσας, τὴν δὲ γενειάδα μαύρην, δαψιλῆ καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του μετρία πολὺ ἐξανθούσαν· καὶ ἐνὶ λόγῳ θὰ ἦτον ὠραιότητος ἀνὴρ, ἐάν δὲν εἶχε τὴν βίνα σιμὴν. Κατὰ δὲ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς πανθωμολογεῖτο ἀκατάπληκτος, ἀνδρείος καὶ κατὰ βάθος ἀγαθώτατος, ἀλλ' εὐεξάπτος καὶ εἰς τὸν θυμὸν εὐεπίφορος. Παρέπιπτεν ἐνίοτε εἰς ἀτοπήματα, τελευταῖον δ' ἔβαψε καὶ τὰς χεῖράς του εἰς αἷμα ἀδελφικόν, δι' ὃ καὶ ἐτιμωρήθη ὑπὲρ τὸ δέον σκληρῶς, βίαιον λαθῶν θάνατον ὀδυνηρὸν καὶ ἀξιοδάκρυτον.

Θὰ ἐγεννήθη δὲ ὁ Παπ' Ἀναστάσις, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, κατὰ τὴν 7ην δεκαετηρίδα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, διότι κατὰ τὰς μαρτυρίας πολλῶν ἐπιζησάντων ἐκ τῶν συγχρόνων του, ὅταν ἐξέλιπε τοῦ κόσμου τούτου (1821),

εἶχε ὑπερβῆ πρὸ πολλοῦ τὸ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Τὸν πατέρα αὐτοῦ ὠνόμαζον Δημητρὸν, ἐξ οὗ καὶ τὸ πατρωνυμικὸν αὐτοῦ, ὡς εἰθίζετο τότε, Δημητρόπουλος, τὴν δὲ μητέρα Προκοπὴν. Ἀμφότεροι ἀγαθοὶ χριστιανοί, τακτικῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν φοιτῶντες, πάσας τὰς τεσσαρακοστὰς καὶ τὰς νηστησίμους ἡμέρας εὐλαβῶς τηροῦντες, καὶ δις καὶ τρίς κατ' ἔτος τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνοῦντες. Ὁ πατὴρ τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ὡς ἐν τῷ χωρίῳ του ἦτο γνωστός, συγκατελέγετο μετὰ τῶν ἐντιμοτέρων καὶ εὐπορωτέρων σχετικῶς συντοπιτῶν του, — δι' ὃ καὶ κατ' ἐλευθέραν αὐτῶν ἐκλογὴν ἦτο καὶ ἐπίτροπος τοῦ παλαιῦ ναῖσκου τοῦ χωρίου ταν, — πρᾶγμα, ὅπερ δὲν τὸν ἠμπόδιζε καὶ τὴν δρεπάνην καὶ τὸ κλαδευτήριον νὰ χειρίζηται τελείως, καὶ ὁ ἴδιος αὐτοπροσώπως νὰ ὀδηγῆ εἰς τὴν βοσκήν, ἢ εἰς τὸ πλησίον ῥέμμα πρὸς ποτισμὸν τὰ ζωντανά του. Οὐδόλως ὁμως διὰ τοῦτο κατεκρίνετο, διότι πάντες μὲν τότε ἐπροθυμοποιούντο νὰ ὤσι φιλεργοί, ἢ δὲ ἀργία καὶ ἢ θυγάτηρ αὐτῆς ἀργολογία ἦσαν πρᾶγμα ἀγνωστον, ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης αὐστηρῶς στιγματιζόμενα, ἤτις τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ ἦτο σεβαστὴ πολὺ πλέον ἢ νῦν, καίτοι οὐτε διὰ τύπου οὐτε διὰ συναθροίσεων μορφουμένη. Εὐλαβῆς δὲ, δεισιδαίμων, θρησκομανῆς, νηφάλιος, ἀμαθῆς καὶ μετριόφρων ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ὅπως ὅλοι οἱ τῆς γενεᾶς ἐκείνης δουλοπάροικοι ἀγρόται, μίαν καὶ μόνην ἀλλὰ σταθερὰν φιλοδοξίαν εἶχε, τὴν μόνην ἴσως ἐπὶ τῆς δουλείας ἄνευ δυσἀρέστων ὁπωςοῦν συνεπειῶν ἐπιτρεπομένην. — Ἐπόθει ἀνὰ τὸν ἀζώσῃ ὁ Θεὸς νὰ καμαρώσῃ τὸν Τασόν του, — ὡς κατὰ τὴν πρώτην του ἡλικίαν ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἐκαλεῖτο —, Παπᾶν, γὰρ νὰ τὸν μνημονεύῃ καὶ κάποτε — κάποτε σὺν κλεισθῇ τὰ μάτια. » Μετ' εὐφροσύνου δ' αὐταρσεκείας ὁ καλὸς πλὴν φανατικὸς χριστιανὸς ἐφαντάζετο τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ περιεβάλλετο ὁ υἱὸς του τὸ σεμνὸν τοῦ ἱερέως σχῆμα, ὅτε αἱ μὲν γυναῖκες θὰ προσηκόνωνται εἰς τὴν διάβασιν αὐτοῦ ἵνα τὸν δεξιωθῶσι κόσμιοι καὶ εὐσταλεῖς, τὰ δὲ παῖδια θὰ τρέχωσιν ἵνα φιλήσωσι τὴν εἰς εὐλογίας πλουσίαν δεξιάν του . . .

Ἄλλ' ἵνα ἐπιτευχθῇ ἡ εὐσεβῆς αὕτη φιλοδοξία τοῦ Μπάρμπα-Μῆτρος, ἦτο ἀνάγκη προτῆτερὰ ὁ Τασὸς του νὰ ἐφοδιασθῇ μὲ τὴν ἀπαρτιτῆτως ἀναγκαίαν μάθησιν, ὥστε νὰ δύναται ν' ἀναγινώσῃ ὡς οἶόν τε ἀπροσκόπτως τὰ ἐκκλησιαστικὰ τούλαχιστον βιβλία. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος ἐφερεν αὐτόν, μόλις δεκαετῆ γενόμενον, εἰς τὸν ἐν Φιλιατροῖς ἱερομόναχον Ἰωνᾶν, ὅστις εἶχε σχολεῖον τῶν κοινῶν λεγομένων γραμμάτων ἐν τῷ μὴ ὑπάρχοντι σή-

μερον καὶ τῆς Παναγίας Γουδιωτίσσης, καὶ ἐδίδασκεν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν τὴν μὲν πρώτην εἰς τὰ ἱερά βιβλία, ἐξ ὧν πρῶτον κατὰ τάξιν ὁ Ὀκτώηχος, ἀνώτατον δὲ καὶ τελευταῖον κατ' ἀξίαν καὶ σειρὰν ὁ ἀ' Α' π ὄ σ τ ο λ ο ς, — τὴν δὲ δευτέραν κατὰ τὰς ἐπιδειγμὰς του, αἵτινες οὐδὲν ἄλλο ἦσαν, ἢ ἐν σχεδίῳ εὐαναγνώστω καὶ γλώσσῃ καταληπτῇ ὑπὸ τῶν παιδῶν ἐπιστολαί, προικοσύμφωνα καὶ ὁμολογα χρεωστικά καὶ πωλητήρια. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ ἱερομόναχος Ἰωνᾶς, ὡς οἱ πλεῖστοι τῶν ὁμοίων του τότε διδασκάλων, ὀλίγον συνετέλει, ἐπειδὴ καὶ ὀλίγον ἠδύνατο, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦ τῶν μαθητῶν του. Ἐκεῖνο ὁμως, εἰς ὃ μᾶλλον προσεῖχε καὶ οὐκ ὀλίγον ἠυδοκίμει, ἦτο ἡ τῆς ψυχῆς αὐτῶν ἠθικὴ μόρφωσις, μετ' ἐπιμονῆς, δι' ὃ καὶ ἐπιτυχίας, ἀσκῶν τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν δικαιοσύνην, φιλαλήθειαν, τάξιν καὶ εὐκοσμίαν, καὶ ἐπιτηδεῖας ἐμπνέων εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν εὐλάβειαν πρὸς τὰ θεῖα καὶ σέβας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους. Ὅπου δὲ ἡ τῆς γλώσσης πειθὴ ὀλίγη κατάρθου ἤρχετο ἐπίκουρος καὶ ἡ βία τῆς βάρβου καὶ ἦτο ὁ Ἰωνᾶς εἰς τοὺς ἀδιορθοῦς αὐστηρὸς μέχρι σκληρότητος, μὴ τιμωρῶν αὐτοὺς διὰ τὰς ἐν τῷ σχολείῳ μόνον παρεκτροπὰς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐξω τοῦ σχολείου διαπραττομένας. Ἐπετήρει αὐτοὺς καὶ διεπυθάνετο ἂν ἐτήρουν κοσμιότητα εἰς τὰς ὁδοὺς, εὐταξίαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ εὐπειθειαν ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ. — Εἶτε οὕτως, εἶτε ἄλλως, ὁ Ἰωνᾶς καὶ οἱ σύγχρονοί του διδάσκαλοι ἐπαξίως ἐκρίνοντο ἀξιοὶ τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἐκτιμήσεως, διότι ἐπετύγχανον, καίτοι κατ' αἴσθημα μᾶλλον καὶ οὐχὶ κατ' ἐπιγνώσιν, νὰ μορφώσωσι καλοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀγαθοὺς χριστιανούς, οἷους καὶ μόνον ἐχρειάζετο ἡ τότε ἀπόκληρος καὶ δυστυχῆς Ἑλληνικὴ κοινωνία.

Πρὸς τὸν Ἰωνᾶν λοιπὸν τοῦτον ὠδήγησε καὶ ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος τὸν υἱὸν του, μὲ τὴν παρακλητικὴν μάλιστα παρότρυνσιν :

— Κρέας φέρω ἔς τὴν ἀγιοσύνη σου, κόκκαλα νὰ μοῦ παραδώσῃς!

Ἐν ἄλλοις λόγοις

— Γράμματα νὰ μάθῃς τὸ παιδί μου, ἀνθρωπον καλὸν νὰ τὸν κάμῃς, καὶ ἀπὸ ξύλο μὴν τὸ λυπηθῆς! . . .

Τότε δυστυχῶς καὶ οἱ διδάσκαλοι ἐδίδασκον καὶ οἱ γονεῖς δὲν ἠγνόουν τὸ ἀψυχολόγητον λόγιον τοῦ Χρυσολοῦ :

«Ὁ μὴ δαρεῖς ἀνθρωπος οὐ παιδεύεται.»

Δὲν ἠδύνατο οἱ ἀγαθοὶ ἀνθρωποὶ νὰ ἐνοήσωσι μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τοὺς παῖδας ἀμετρον φιλοστοργίαν των, ὅτι ἡ εὐπλαστος φύσις τῶν ἀθῶν τούτων πλασμάτων κυβερνᾶται εὐκολώτερον διὰ τῆς γλυκύτητος τῆς γλώσσης καὶ τῆς

ἡμερότητος, ἢ διὰ τῆς βάρβου καὶ τῆς ἀγριότητος. Καὶ τὰ ἐβασάνιζον ἀδίκως διὰ τοῦ ἀποτροπαίου φάλαγγος, ἢ ἐστέρουν αὐτὰ τοῦ λιτοῦ γεύματος, ἢ τὰ ἐκλείον εἰς σκοτεινὴν καὶ πνιγηρὰν φυλακὴν.

Ὁ δὲ Ἰωνᾶς εἶχεν ἐφεύρει καὶ ἄλλην διὰ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ τιμωρίαν, ὅπως πρωτότυπον καὶ ἀγνωστον τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ, ἦν ἐκάλεε ἀδιά πυρὸς δοκιμασίαν. » Εἶχε τουτέστιν ἐτοίμους συναπισμούς, οὗς προσεκόλλε ἐπὶ τοῦ ἀυχένος ἢ ἐπὶ τῆς βράχειος τῶν ἐν ἀταξίᾳ ὑποτροπιαζόντων μαθητῶν του, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξέδυν αὐτοὺς τῆς ἀλατζένιας καμιζέλας των, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἐκράτει μέχρι οὗ τῶν μαθητῶν τις ἠρίθμει 100, 150, 200... καὶ ἔτι πρὸς, ἀναλόγως τοῦ τιμωρουμένου παραπτώματος. Καὶ ἦτο ἡ ἀδιά πυρὸς δοκιμασία» τὸ ὕστατον σωφρονιστικὸν μέτρον τοῦ Ἰωνᾶ, τὸ ultimum supplicium, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῦ, τόσον φοβερὰ τοῖς μαθηταῖς, ὥστε ὅτε ἠπειλεῖ τινὰ ἐξ αὐτῶν δι' αὐτῆς, βίγος κατελάμβανε τὸ δυστυχῆς παιδίον. Γονεῖς τινες, κριτικώτεροι κατὰ τι τῶν λοιπῶν, ἐτόλησαν ποτε νὰ παρατηρήσωσιν εὐσεβάτως τῷ σεβασμιωτάτῳ κύρ' Ἰωνᾶ ὅτι μετὰ τὸν φάλαγγα, τὴν νηστείαν καὶ τὴν φυλακὴν ἦτο παραπανιστὴ ἡ διὰ πυρὸς δοκιμασία· ἀλλ' οὗτος στερεοτύπως ἀπήντα, ἐκ τοῦ σοφοῦ Σολομώντος βεβκίως παραφράζων, ὅτι ὅποιος πατέρας ἢ διδάσκαλος λυπάται τὸν υἱὸν του καὶ τὸν μαθητὴν δίχως ἄλλο τὸν μισεῖ! ἀλλ' ὅποιος ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν παιδεύει ἐν καιρῷ. »

Καὶ οἱ γονεῖς ἐκυψαν τὴν κεφαλὴν σιγῶντες πρὸ τοῦ ἀκαμφισθητῆτος κύρους τῆς σοφῆς ταύτης ῥήτρας.

Ὁ δὲ Τασὸς τοῦ Μῆτρος ἢ Δημητρόπουλος, ὡς ἐν τῷ διδασκαλικῷ δευτέρῳ ἐνεγράφη, πολλάκις ἠσθάνθη τὴν ἐξιδρωτικὴν καυσίν τοῦ σινάπτιου ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος αὐτοῦ, ἐπειδὴ καὶ πολλάκις παρέσχε δειγμάτα τῆς ἀτιθάσσου ζωηρότητος του. Οὕτως ἐνῶ οἱ λοιποὶ μαθηταί, τοῦ σχολείου ἀπολυόμενοι, μὲ κεφαλὴν κάτω νεύουσιν καὶ μὲ χεῖρας ἐσταυρωμένας διηυθύνοντο ἐν εὐταξίᾳ καὶ κοσμιότητι εἰς τὴν οἰκίαν των, ὅπου περιέμενον αὐτοὺς θωπεῖται τοῦ παππούλη, καὶ συνολκαὶ τῶν μυκτῆρων τῆς μάμμη, ὡσεὶ ὄσφρακινόμενης δῆθεν, καὶ εἶτα ἐν ἀπορίᾳ ἐρωτῶσιν :

«— Ἀμ' τί μοσχοβολαί; Ἀμ' τί μοσχοβολαί; ὅτε ἡ τῆ μάμμη συμπαιζὼν παπούλης ἀπήντα, ἂν ἦτο παρὼν:

«— Ἀμ' δὲν τὸ νοιώθεις, εὐλογημένη καὶ σὺ; ! . . . Μοσχοβολαί τὸ εὐχημένο μας παιδί πούρθε ἀπὸ τὸ σχολεῖο! . . .

Ὁ Τασὸς τοῦ Μῆτρος ὀπίσω μένων, ἠνοιγεν ἀγρίαν λιθοβολὴν κατὰ διερχομένου κυνός, ἢ κατὰ τῆς κλωσοῦς καὶ τῶν ὀρνιθίων γρακίας τινός γει-

τόνισσας, ἡ ὅποια μόλις κατῶρθου ν' ἀποκρούσῃ τὸν ἐπιτήδειον πετροβολητὴν μὲ τὰς φοβεράς αὐτῆς κατάρτας, τὰς ἱκανὰς νὰ τρέψωσιν εἰς φυγὴν δλόκληρον λόχον δαιμόνων. Συχνάκις δὲ καταβαίνων εἰς τὴν τάφρον καὶ διαπηθῶν τὴν ὑπερκειμένην ἐρεικωσκειπὴ μάνδραν τοῦ καθ' ὄλην τὴν Μεσσηνίαν περιβόλιου τοῦ Ὁθωμανοῦ Μπιλάλη, ἀνερέγγατο εὐκίνητος ὡς αἴλουρος ἐπὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἐγέμιζε τοὺς κόλπους του παντοειδῆς ὀπώρας, ὅχι τόσο ἀπὸ λαυμαργίαν, ὅσον ἀπὸ ἐπίδειξιν φρονήματος ἀδουλώτου καὶ πρωΐμου ἀφοβίας. Ὁ δὲ Μπιλάλης, ὁ τοῦ περιβολίου κύριος, πολλὰκις μανιώδης ἐκυνήγησεν αὐτὸν ἀπειλῶν νὰ τὸν πλευρομετρήσῃ ἀνηλεῶς διὰ τῆς καπνοσύριγγος του, ποτὲ ὅμως, βραδυκίνητος ὢν, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸν φθάσῃ. Δι' ὃ καὶ ζητῶν τὸν σωφρονισμὸν τοῦ ἀδιορθώτου τούτου τοῦ περιβολίου τοῦ ὀπωροθήρα, προσέφευγεν εἰς τὸν Ἰωάνν, ὅστις εἶχε πάντοτε ἐτοιχοὺς τοὺς καυστικὸς συναπισμοὺς του διὰ τὴν βράχιν τοῦ καταγγελλομένου ἀναγώγου μαθητοῦ.

Ἄλλ' ἐὰν εἰς τὸν Τασὸν τοῦ Μῆτρου δάκρυα μόνον ἐστάθησαν τὰ προοίμια τοῦ ζωηροῦ καὶ ἀνθρώπου χαρακτήρος του, ἡ διὰ τὴν φυσικὴν του ὁμῶς ἀντίληψιν καὶ τὴν ὑγιᾶ του μνήμην εὐμάθεια αὐτοῦ προσεῖλκυσε εἰς ὅλας τὰς ἐντυπώσεις ἐξετάσεις τοὺς ἐπαίνους τῶν διδασκάλων καὶ τῶν δημογερόντων, ὡς καὶ τὰ εὐχολογήματα τῶν γονέων αὐτοῦ. Μετὰ πέντε δὲ μόνον ἔτη διεξελθὼν ὅλα τὰ ἐγγχειρισθέντα αὐτῷ διδασκτικὰ βιβλία, ἤξιώθη τελευταῖον καὶ τῆς ὑψίστης τιμῆς νὰ συμμελετήσῃ μὲ τὸν διδάσκαλόν του καὶ τὸν Χρονογράφον τοῦ Μονεμβασίας Δωροθέου, ὅστις ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὡς γνωστόν, ἦτο τὸ προσφιλέστατον ἱστορικὸν βιβλίον εἰς χεῖρας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τόσῳ δὲ ἐπρόκοψεν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ τὴν γραφὴν, ὥστε τακτικῶς τὰς Κυριακάς καὶ τὰς ἄλλας σχολασίμους ἡμέρας συναγείρων τοὺς συγχωρίους του ὑπὸ τὴν σκιὰν γηραιᾶς ἀλλ' εὐθαλοῦς καρυδιάς, τοῖς ἀνεγίνωσκε «σὰν νεράκι τρεχούμενο» ψυχωφελές τι συναξάριον, καὶ συνήθως ἐκ τῶν τοῦ μοναχοῦ Ἀγαπίου Λάνδου τοῦ Κρητός. Ἀφ' ἐτέρου δ' ἔγραψεν ἐπιστολάς, συμβόλαια καὶ προικοσύμφωνα, ὅπως εἶχε ταῦτα διδάχθῃ. Πάντας δ' ἠὺχαρίσται, καὶ διὰ τοῦτο πάντες ἐθεώρουν αὐτὸν φαστήρα καὶ τέλειον γραμματικόν, μακαρίζοντες τὸν Μπάρμπα-Μῆτρον, εἰς δὲ ὁ Θεὸς ἐδωροφόρησε τόσοσιν προκομμένον υἱόν, ὅστις μυθεῖται καὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ὑπὸ τοῦ γνωρίζοντος ταύτην Ἰωάνν, ἦτο ἡ δεξιὰ χεὶρ τῶν ἱερέων εἰς τὰς λειτουργίας. Εἰς τὸ ψάλλειν μάλιστα ὑπερέβαλε πολὺ τὸν διδάσκαλόν του, διότι εἶχε καὶ φωνὴν εὐμελεστέραν καθ' ἑκάστην δὲ μετὰ τὴν δειλὴν καθήμενος παρὰ τὸ ἀνισόπλευρον παράθυρον τοῦ

πατρικοῦ του οἴκου, πρὸ τοῦ ὁποῦ ὠρθοῦτο καλλιφύλος συκαμινέα, καὶ ψάλλων τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» εἰς τὸν προσφιλῆ του ἦχον πλαγίου δευτέρου, δὲν εἶχε βεβαίως τὴν δύναμιν μετ' ὄλην τὴν μελωδίαν καὶ καθαρότητα τῆς φωνῆς του ν' ἀναχαιτιζῆ ἀπὸ τὸν ἴδιον αὐτῶν δρόμον τὰ παρὰ τὸ θαλερώτατον χωρίον του ἀμφιρρέοντα δύο προτάμια, ὡς ὁ μυθολογούμενος Ὀρφεὺς, κατεκίηλει ὁμῶς τὰ ὦτα τοῦ ἀπλοῦκοῦ αὐτοῦ πατρός, καὶ ἠῤῥαινε τὴν ψυχὴν τῆς καλῆς του μητέρας, ἥτις καὶ ἐν κατανοῦζει στρεφομένη πρὸς τὸ ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς τὸν τοῖχον προσηλωμένον εἰκονοστάσιον, ἐσταυροκοπεῖτο ψιθυρίζουσα.

«—Θέ' μου νὰ κόβης χρόνια ἀπὸ 'μένα, γιὰ νὰ χαρίζης 'μέραις τοῦ Τασοῦ μου! . . .»

Οὕτω τὰ ἔτη παρήρχοντο, καὶ μὲ τὴν πάροδον αὐτῶν ὁ Τασὸς τοῦ Μῆτρου καὶ τῆς Προκοπῆς ἠῤῥαινε εἰς προκοπὴν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἦρξισε δὲ ἤδη πραγματοποιούμενον καὶ τὸ σταθερὸν ὄνειροπόλημα τῆς ζωῆς τοῦ Μπάρμπα-Μῆτρου, τοῦ Τασοῦ του μετ' οὐ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐκ τοῦ σχολείου ἀποφοιτήσεως προχειρισθέντος ἀγαγῶστου. Μετ' ὃ ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος ἐφρόντισε νὰ τὸν νυμφεύσῃ, ἐλαχίστας εἰς τοῦτο δυσκολίας ἀπαντήσας, διότι καθ' ἣν ἐποχὴν ἔζη οἱ ἀγαγῶσται ὡς ἐπίδοξοι παπάδες ἦσαν περιζήτητοι γαμβροί. Καὶ ὁ Τασὸς του λοιπόν, ὅστις μόνον ἀγαγῶστης ἐλέγετο πλέον, καὶ ὅστις ὡς ἐπίδοξος εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν στάδιον δὲν ἐθεωρεῖτο προωρισμένος νὰ διέλθῃ τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἀφανείᾳ καὶ ἀσημότητι, ἐπέτυχεν νὰ συζευχθῇ μετὰ καλλιπρῶκου καὶ εὐρώστου κορασίδος ἐκ Φιλιατρῶν, ἥτις καὶ κατέστησεν αὐτὸν πατέρα τριῶν θυγατέρων καὶ ἐνὸς υἱοῦ, τοῦ Μῆτρου, ὃν θὰ λάβωμεν ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρωμεν ἐν τῇ παρουσίᾳ διηγήσει. Ὑπερτριακονταετῆς δ' ἐχειροτονήθη διάκονος, καὶ μετὰ δύο ἔτη ἐγένετο τέλος ἱερέως, παραχωρηθείσης αὐτῷ τῆς ἐν Φιλιατροῖς χηρευσάσης ἐνορίας τῆς Παναγίας, καὶ τῷ ἰδίῳ προσεπιτραπέισης καὶ τῆς ἐφημερίας τῶν χωρίων Χριστιάνου καὶ Χαλαζονιοῦ.

Ὁ Μπάρμπα-Μῆτρος, ἵνα διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κλείσωμεν τὸ πρῶτον τοῦτο κεφάλαιον, ἠδύνατο φρονοῦμεν μετὰ ταῦτα νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν θάνατον διὰ τοῦ «νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα . . .»

(Ἔπεται συνέχεια)

Σ. Ν. ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ.

Ἡ ἀντίστασις μόνη καὶ ὁ διηνεκὴς ἀγὼν εἶνε τὰ ἀναπτύσσοντα εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἐπίμονον θέλησιν, ἄνευ τῆς ὁποίας εἶνε οὐδενὸς ἀξίος. Ἡ ἐργασία εἶνε τὸ σχολεῖον, ἐν ᾧ μορφοῦται ὁ χαρακτήρ.

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τῆς τοῦ σώματος ἐπιμελείας.

Ἔσο λιτὸς ἐν τῇ τραπέζῃ σου. Οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἡ ὑπερβολὴ δὲν παρακολουθεῖται τοσοῦτον ἀμέσως ὑπὸ τῆς τιμωρίας. Μικρὸν ἐὰν ὑπερβῆς τὸ μέτρον, κεφαλαλγία, βάρος τοῦ σώματος, παράλυσις ἠθική. Τῆς πολυφαγίας ἐπιτεταί ἡ δυσπεψία, τῆς πολυποσίας ἡ μέθη, ἐὰν δὲ ἡ ὑπέρβασις ἀποβῇ ἐξίς, διαταράσσεται ἡ λειτουργία τοῦ σώματος, ἐπέρχονται νόσοι, παρασκευάζεται γῆρας πλήρες ἀσθενειῶν. Εἶνε ἀνὴρ ἐκεῖνος ὅστις διέρχεται τὰς ὁδοὺς κλονιζόμενος, ἀδυνατῶν νὰ διευθύνῃ ἑαυτὸν, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐσκοτισμένην, μὴ ἔχων συνείδησιν τῶν πράξεων του, καὶ ὡς βυαξ οὐ ἀνεκινήθη ἡ ἰλύς ἐπιδεικνύων πάσαν ἀσχημίαν, ἣν ἡ ἀνθρωπίνη, εὐπρέπεια ἐπιβάλλει αὐτῷ νὰ ἀποκρύπτῃ ὅτε εὐρίσκειται ἐν καλῇ καταστάσει; Καὶ ὅποιος πολίτης ἔσται ἐκεῖνος, ὅστις περὶ τῆς κοιλίας αὐτοῦ μόνον μεριμνᾷ καὶ ἐκθηλύνεται ἐν τῇ τρυφῇ; Ἐὰν τις σὲ ἐρωτήσῃ προτιμᾶς νὰ εἶσαι ὄν λογικὸν καὶ ἐλεύθερον ἢ χοῖρος παχυνόμενος ἐκ τῆς καλῆς τροφῆς, ἡ ἀπάντησις σου δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἀμφιβολίᾳ. Λοιπόν! ἐκ σοῦ ἐξαρτᾶται νὰ ἐκλέξῃς. Σκοπὸς τοῦ βίου σου εἶνε νὰ εἶσαι ὑγιὲς καὶ ἐνεργὸν τῆς πατρίδος μέλος, διὰ τοῦτο δὲ ἀφείλεις νὰ φροντίξῃς περὶ τῆς ὑγείας σου οὐ μόνον ἐν τῷ ἰδίῳ συμφεροντί σου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κοινὸν καλόν. Οὐτε κατάχρησις, οὔτε ἀνεπάρκεια ἐν τῇ τροφῇ· ψυχὴ ἐλευθέρη ἐν σώματι ὑγιεῖ, τοιοῦτος πρέπει νὰ εἶνε ὁ κανὼν τῆς ζωῆς σου. Τρῶγε καὶ πίνε ὅσον χρειάζεται πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν σοὶ ζωτικότητος, καὶ ἐγκολπώθητι τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ὅτι τῆς ἀξίας ἐκάστης ψυχῆς μετρομένης πρὸς τὴν φύσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτὴν ἀντικειμένων, οὐδὲν εὐτελέστερον, ἢ ἡ φροντίς περὶ τῆς ἡδονῆς ἣν παρέχει ὁ κορεσμὸς τῶν βαναυσωτέρων ἀναγκῶν.

PAUL BOURDE.

ΑΙ ΟΔΟΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς, λεωφόροις καὶ πλατείαις τῶν Παρισίων ὑπάρχοντα δένδρα εἶνε 85 περίπου χιλιάδες, τὰ ἐν ταῖς αὐλαῖς καὶ κήποις τῶν οἰκιῶν 8.300 καὶ τὰ ἐν τοῖς κοιμητηρίοις καὶ ἰδιωτικῶς μαυσωλείοις 10.400.

Ἐν ταῖς πλατείαις, σκιάσι καὶ δεινροστοχίαις εἰσὶ τοποθετημένα πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν διαβατῶν ὄκτὼ χιλιάδες καθίσματα, μόνον δὲ ὁ δῆμος τῶν Παρισίων δαπανᾷ πρὸς συντήρη-

σιν τῶν πλατειῶν καὶ δεινροφυτειῶν ἑτησίως δύο ἑκατομμύρια φράγκα.

Τινὲς τῶν ὁδῶν καὶ λεωφόρων ἔχουσιν ἑξατασιν καταπληκτικὴν· λ.χ. ἡ ὁδὸς τοῦ Bois de Boulogne ἔχει μῆκος μὲν 1.200 μέτρων καὶ πλάτος 122, ἡ τοῦ Daumesnil μῆκος 3,030 καὶ πλάτος 40, ἡ τοῦ Trocadero μ. 2700 καὶ πλάτος 40, καὶ ἡ τοῦ Ἀυλώ μ. 1.900 καὶ πλάτος 36. Ἀπὸ τοῦ 1860 — 1880 μόνον ἠνοίχθησαν, ἐρρυθμίσθησαν, ἐτακτοποιήθησαν καὶ ἐπερατώθησαν, δαπάναις τοῦ Παρισίου δήμου, εἴκοσι ἐπτὰ νέαι ὁδοὶ ἔχουσαι μῆκος ἑκάστη πλέον τῶν 500 μέτρων καὶ πλάτος πλέον τῶν 30 μετὰ τῶν πεζοδρομίων, ἐκτὸς τῶν διασκευασθειῶν καὶ διαρρυθμισθειῶν παλαιῶν.

Αἱ μᾶλλον συχναζόμεναι ὁδοὶ καὶ περιπάτοι τοῦ κόσμου εἶναι οἱ τῶν Παρισίων. Εἰς Λονδῖνον ὁ κεντρικὸς περιπάτος εἶναι τὸ Regent Street, εἰς Βιέννην τὸ Prater, εἰς Τουρίνον ἡ ὁδὸς τοῦ Πάδου, εἰς Ρώμην τὸ Corso καὶ ἡ πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Πέτρου, εἰς Μαδρίτην ἡ πύλη τοῦ Ἡλίου καὶ εἰς Πετρούπολιν ἡ «Ἀποψις», ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶναι μὴδὲν ἀπέναντι τῆς συγκεντρώσεως τοῦ Παρισίου κόσμου ὅταν ἦναι καλοκαιρία. Διότι τότε ἑκατὸν χιλιάδες περιπατῆται συνωθοῦνται μεταξὺ τῆς Βασιλικῆς ὁδοῦ καὶ τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ἐνῶ ἄλλοι τόσοι συγχρόνως διέρχονται τὰ δάση, τὰ ἄλση καὶ τοὺς δημοσίους κήπους, ἐπιπτοι ἡ ἐποχούμενοι, ἄλλοι τόσοι δὲ περιέρχονται τὰ Ἡλύσια πεδία θαυμάζοντες τὰ ἐκεῖ θεάματα. Ἐνῶ δὲ αἱ 300 αὐτὰ χιλιάδες εὐρίσκονται εἰς τὰς ὁδοὺς, ἑκατὸν εἰσέτι χιλιάδες διασκεδάζουσιν ἐν τοῖς καφενεῖοις καὶ ἄλλοι τόσοι ἐν τοῖς θεάτροις καὶ τοῖς δημοσίοις χοροῖς.

Ἐν Ἑρμουπόλει.

A. K. X.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ὑπάρχουσιν εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη οἰκίαι ἐκτισμέναι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· χρησιμεύουσαι ὡς καταφύγιον εἰς τοὺς ὀδοιπόρους πρὸς προφύλαξιν αὐτῶν κατὰ τὰς μεγάλας θεύλλας. Ὁ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ παρασκευάζων ὀρέξεις ἀγνὰς καὶ ὑψηλὰς δημιουργεῖ εἰς ἑαυτὸν καταφύγιον ἐν ὄρει θεύλλης.

Ἡ πρώτη καὶ κυριωτάτη ἀρετὴ τῆς γυναικὸς εἶνε ἡ πραότης.

Ἡ μελαγχολία εἶνε ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς, ἡ χαρὰ εἶνε ἡ ζωὴ αὐτῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σκηνή πρωτοτυπιάτη ἐν τοῖς συζυγικοῖς χρονικοῖς συνέβη πρό τινας ἐν Φραγκοφούρτη. Μετὰ τὴν τέλεσιν πολιτικοῦ γάμου ὁ γαμβρὸς ἠρώτησεν εὐθὺς τὸν δημοτικὸν ἄρχοντα τίνας εἶνε οἱ περι τὴν αἴτησιν διαζυγίου τύποι, μαθὼν δὲ τούτους αὐτοστιγμῆ ἤτήσατο τὴν ἀπὸ τῆς συζύγου διάζευξιν. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ δημάρχου, διατί, ἀφοῦ δὲν ἤθελε νὰ συζήσῃ μετὰ τῆς γυναικὸς, συνεζεύγνυτο ταύτην ὁ γαμβρὸς ἀπεκρίθη:

— Ἐπὶ ποινῇ δέκα χιλιάδων μάρκων ὑπεχρεώθην νὰ τὴν νυμφευθῶ ἐξεπλήρωσα τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην καὶ τώρα τὴν ξεφορτὸνομαί!...

Μεταξὺ τῶν πολυτίμων ἱστορικῶν κειμηλίων, ἀτινα κέκτηται ἡ Δρέσδη, καταριθμεῖται καὶ τὸ ἔλκηθρον, δι' οὗ ἀφίκετο ἐκ Ρωσσίας τῇ 14 δεκεμβρίου 1812 ὡρὰ τρίτῃ τῆς πρωίας Ναπολέον ὁ μέγας. Τὸ ῥήθην ἔλληθρον φυλάττεται ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς οἰκογενείας τοῦ κόμητος Λός.

Ὁ λόρδος Ρούσσελ, ὁ ἄλλοτε παρὰ τῇ γερμανικῇ αὐτῇ ἄγγλος πρεσβευτής, ἐλθὼν ὅπως ἐπισκεφθῆ τὸν πρίγκιπα Βίσμάρκ τὸ ἐν τῇ ὁδῷ Γουλιέλμου μέγαρον αὐτοῦ, μεταξὺ ἄλλων ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ὁμιλίας ἔλεγεν ὅτι βεβαίως ὡς ἐκ τῆς θέσεως, ἣν κατέχει, συχάνκις θὰ ἀπασχολῆται ὑπὸ ἐνοχλητικῶν ἐπισκέψεων.

— Ὁ Θεὸς νὰ φυλάττῃ, ἄλλο τίποτε!...

— Ἀλλὰ θὰ ἔχετε βέβαια εὖρη διαφόρους τρόπους, διὰ τῶν ὁποίων ξεφορτῶσθε τοὺς ἀδιακρίτους.

— Νὰ σὰς εἰπῶ καθρά, ἀπεκρίθη μειδιῶν ὁ Βίσμάρκ, ὁ καλλίτερος τρόπος εἶνε μὲ τὴν γυναϊκά μου. Ἄμα μὲ παραφορτωθῆ κανεῖς, ἔρχεται νὰ μὲ φωνάξῃ ἐκεῖνη διὰ τοῦτο τάχα ἢ δι' ἐκεῖνο, καὶ τότε θέλων καὶ μὴ φεύγει ὁ ἀδιάκριτος ἐπισκέπτης.

Δὲν εἶχε τελειώσῃ τοὺς λόγους τούτους, ὅτε ἡ θύρα ἀνοίγεται καὶ εἰσέρχεται σπεύδουσα ἡ κυρία Βίσμάρκ.

— Ὅθων, εἶνε ὡρὰ νὰ πάρῃς τὸ γατρικὸ σου μὴν τὸ λημονῆς!

Ὁ ἄγγλος πρεσβευτής τότε ὑπεκλίθη μειδιῶν καὶ ἀπῆλθε τοῦ μεγάρου.

Ἐθεωρήθη μέγα καὶ ἐκπληκτικὸν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὅτι 30 χιλιάδας ἀνθρώπων ἐπησχόλησεν ἡ ἀνεγερσις τῆς μεγάλης πυραμίδος τοῦ Χέοπος ἐν Αἰγύπτῳ. Ἄλλ' ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις πολλῶ τοῦ ἔργου ἐκεῖνου θαυμασιώτερον τελεῖται ἐν Ἀμερικῇ, ἡ τομῆ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμαῶ. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς αἱ πρὸς τοῦτο ἐργαζόμενοι παντοειδεῖς μηχαναὶ ἀποτελοῦσιν ὀλικὴν δύναμιν 57,400 ἴπων, ἥτοι 574 χιλ. ἀνθρώπων. Προστιθεμένων δὲ καὶ 20 χιλ. μηχανικῶν, ἐργοδηγῶν, ἐργατῶν κλπ.

οὺς ἀπασχολεῖ ἡ μεγάλη ἐπιχείρησις, ἔχομεν ἐν ὅλῳ κατανάλωσιν δυνάμεως 600,000 ἀνθρώπων, ὅσοι δηλαδὴ θὰ ἀπητῶντο, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν ἀντικαθίσταντο ὑπὸ τῆς μηχανικῆς δυνάμεως!

Αἱ ἐφημερίδες τῆς Λειψίας ἀναγράφουσι μετὰ θαυμασμοῦ ἑκτακτον φαινόμενον ὠκυποδίας: ὅτι σπουδαστῆς τοῦ ἐκεῖ Πανεπιστημίου ἐπὶ στοιχίματι 400 μάρκων διέτρεξε τὸ ἀπὸ Λειψίας εἰς Γρίμμαν διάστημα ἐξ ὡρῶν εἰς τρεῖς μόνον ὡρας ἀνευ διακοπῆς. Παραλείπουσιν ὁμῶς νὰ προσθέσωσι τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ἡμᾶς, ὅτι ὁ σπουδαστῆς οὗτος εἶνε Ἕλλην.

Μουσουλμάνος τις πρίγκηψ ἦτο τόσο δὺσμορφος, ὅστε εἶχον ἀφαιρέσει τῶν δωματίων του πᾶν κάτοπτρον, ἵνα ἀπαλλάξῃσιν αὐτὸν τῆς φρικώδους τοῦ ἰδίου προσώπου θέας.

Ἡμέραν τινα ὁ πρίγκηψ εὐρεθεῖς πρὸ κατόπτρου, τὸ ὅποῖον εἶχε λησμονηθῆ ἐν τινι αἰθουσῇ, ἤρξατο κλαίων ἐπὶ τῇ ἀσχημίᾳ του. Ὁ μέγας βεζύρης, βλέπων τὸν κύριον αὐτοῦ κλαίοντα, ἀρχίζει καὶ αὐτὸς νὰ τὸν συνοδεύῃ.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς ὁ πρίγκηψ καταπραύνεται κάπως, ἀλλ' ὁ βεζύρης ἐξακολουθεῖ ὀλολύζων.

— Διατί σὺ κλαίεις ἀκόμη, τὸν ἐρωτᾷ ὁ ἡγεμῶν, ἀφοῦ ἡ ἰδική μου θλιψὶς ἤρχισε νὰ πραυνεταί;

— Ἄ! ἀπαντᾷ ὁ βεζύρης, διότι σὺ μὲν, αὐθέντα μου, εἶδες τὸν ἑαυτὸν σου μίαν φορὰν, ἐγὼ δὲ σὲ βλέπω καθ' ἡμέραν.

Ἐν διαγωνισμῷ πυγμαχίας γενομένῳ ἐν Βοστώνῃ τῆς Ἀμερικῆς ἀνεδείχθη νικητῆς ὁ I. Σούλλιβαν. Ἐπὶ τούτῳ προσνήχθη αὐτῷ ζώνη χρυσοῦ, δι' ἀδελφάντων κεκοσμημένη. Ἡ ζώνη αὕτη στοιχίζει 10 χιλιάδας δολαρίων (50,000) περίπου, φέρει δὲ τὴν ἐπομένην ἐπιγραφὴν: «Εἰς τὸν κυρίαρχον τοῦ κόσμου (sic) I. Σούλλιβαν, οἱ πολῖται τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, 4 Αὐγούστου 1887».

Ἐν σιδηροδρομικῇ ἀμάξῃ.

Ὁ σύζυγος θέλων νὰ καταβιάσῃ τὸ ὑπερ τὴν κεφαλὴν τῆς συζύγου τεθειμένον κιβώτιον παρ' ὀλίγον ῥίπτει αὐτό.

Ἡ σύζυγος (ἐντρομος): Μὰ δὲν προσέχεις καυμένε, ἐκόντευσες νὰ τὸ ῥίξῃς ἐς τὸ κεφάλι μου.

Ὁ σύζυγος (ἀτάραχος): Ἐννοῖα σου δὰ καὶ ἂν ἔπεφτε, ζῆμα δὲν ἐπαθαίναμε γυαλικά δὲν ἔχει μέσα.

Ἐν σχολείῳ.

Διδάσκαλος: Ὄν, τίνας γένους εἶνε;

Μαθητῆς: Δὲν τὸ ξεύρομε, δάσκαλε, πρὶν νὰ τὸ ξεκλωσσῇ ἡ κόττα! ἔμπορεῖ νὰ εἶνε κοττίσι, ἔμπορεῖ νὰ εἶνε καὶ κοκκορίσι...